

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3 (34)

ТОРОНТО

1972

П Л А С Т О В И Й Ш Л Я Х
Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH
Виходить щотри місяці

Липень-вересень 1972

Ч. 3 (34)

July-September 1972

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mr. L. Onyshkevych, 9 Dogwood Drive, Trenton, N. J. 08638, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine, 2445-A Bloor St. W., Toronto 21, Ont., Canada

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Любомир Онишкевич. **Члени Редакційної Колегії:** Леонід Бачинський, Осип Бойчук, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Володимир Дозорський, Анна Коренець, Олександр Луцький, Атанас Мілянич, Лариса Онишкевич, Петро Саварин, Теодосій Самотулка, Микола Світуха, Володимир Соханівський, Данило Струк, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: д-р Наталія Пазуняк.

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 січня 1972 р.: США і Канада: \$6.00, Австралія: \$4.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 1.25 фунта, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. **Ціна одного числа у США і Канаді — \$1.50.**

**PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2199 Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada.**

Kiev Printers Ltd. — 860 Richmond Street West, Toronto 140, Ontario.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 3 (34)

липень-вересень 1972

Редакційна стаття

ПЛАСТОВА ПРЕСА

З усіх ділянок пластової діяльності чомусь найгірше і найбільш небезпечно стоїть наша преса і видавництва. Ми маємо гроші на табори, на домівки, на площі всілякого роду; ми маємо гроші на спортові площі, басейни, курені, прогульки, мандрівки по Європі й в екзотичні закутки Америки. Але в нас ніколи не стає грошей на книжку, на журнал, на пластові видання.

Не треба далеко шукати: ось візьміть лиш будьяке річне розчислення котроїнебудь крайової пластової організації. Ви знайдете там десятки, а то й сотні тисяч доларів на матеріальне багатство Пласту: чверть мільйона доларів на пластовий дім, сто тисяч на площу, двадцять п'ять тисяч на басейн, кілька тисяч на мандрівку і т. д. А скільки на пресу? Може дві-три тисячі, а й з тим крайові старшини хронічно залеглі. І не лише крайові бюджети так виглядають; таке саме відношення видатків в станицях, кошах, куренях, гуртках... На наступній станичній раді вашої станиці перевірте лише: яка пропорція видатків на канцелярію, домівку, спортовий виїзд тощо в порівнянні з видатками на станичну бібліотеку, на допомогу пластовим журналам, на друковане слово.

Та не лише у фінансах можна відчуті наставлення до наших видань. Ми так само негативно трактуємо їх в наших пластових зайняттях, в плянуванні пластової програми, в бюджеті часу, який ми присвячуємо різним справам. Пресові референти, чи редактори пластових журналів не мають тієї самої поваги, що адміністративні, чи виховні провідники. Вони не є в проводі, вони не беруть участі в плянуванні виховної дії; вони переважно не мають голосу навіть на зборах КУПО, крайових з'їздах чи станичних нарадах. Редактори виховних журналів не вважаються навіть виховниками...

Чому в нас таке ставлення до книжки, до журналу? Та ж у кожній іншій виховній системі друковане слово є підставою. Школа не була б школою без книжки, ніяке інше молодецьке виховне товариство не могло б існувати без неї. Відколи Гутенберг увів ужиток друку, світ дістав справжні школи і виховні урядження; з приходом друкованої книжки широкі маси населення могли бути едуковані в той час, коли перед тим едукацію могли дістати лише ті одиниці, які були настільки багаті, що мали доступ до ручно писаних книг. Сьогодні лише чисто спортові чи танцювальні молодецькі товариства можуть обійтися без друкованого слова, — та й ті багато уживають різних підручників.

Як може Пласт обійтись без книжки, без журналу?

Ми тут не хочемо опрокинути інших виховних засобів: домівок, таборів, осель тощо. Це безсумнівно потрібне. Але ж маймо певне почуття балянсу. В час, коли ми видаємо дослівно сотні тисяч доларів на люксові оселі, на модерні пластові дома, на величезні зустрічі, на прогулянки по світу, видаймо ж тих потрібних кілька центів не лиш для тіла, але й для душі дитини. У нас є гроші, коли лише треба. Чому ж пластові журнали закінчили 1971-ий рік з \$13,000 недобору? Чи ж це вже такі великі гроші? Та ж бюджет одного лиш пластового табору звичайно далеко більший!

Бо ж навіщо нам будуть потрібні ті всі люксові оселі, домівки, дома, коли наша молодь не буде почуватись українцями, не буде говорити українською мовою? Підіть лиш на будь-яку пластову оселю, чи до пластового дому, який ми такими тисячами доларів вибудували. Прислухайтесь до мови наших дітей, для яких ми ці гроші видали. Чи часто почуєте українське слово?

Чи не краще нам було задовольнитись менше люксовими приміщеннями, чи не варто було поставити шатра, замість куренів на таборах, а заощаджені гроші видати на те, щоб навчити наших дітей краще володіти українською мовою, щоб дати їм в руки цікаву книжку і журнал.

Друзі!

Ми вже все вибудували, купили, урядили, що лиш треба було. Не додаваймо більше матеріяльних люксусів нашим дітям. Видаймо зате наші гроші, час, енергію, засоби на нашу пресу, на наше видавництво, — без них ми не вдержимо молоді українською.

В цьому, ювілейному році, коли ми вже стільки витратили наших засобів на зустрічі, паради, свята — віддаймо хоч одну десяту частину тих грошей, часу, праці, змагань і на нашу книжку, наші журнали. Таким способом справді гідно відзначимо наше 60-річчя. Чи ми хочемо виховати дітей, які гарно маршують і здобувають медалі лиш за спорт і покази? Чи ми хочемо виховати молодь, яка любить Україну і знає про неї, яка розумна, характерна? Якщо наші святкування обмежаться лише до першого, то вони будуть пусті, без змісту. І так само пусті за декілька років будуть наші домівки, табори, оселі.

Виховуймо духа, а не лише тіло дитини!

«Коли хоземо виміряти небо, землю і моря, мусимо наперед виміряти самих себе... нашою власною мірою. Коли ж не знайдемо нашої внутрішньої міри, то гим тоді можемо виміряти? А як не виміряємо наперед себе, то що за користь знати міру інших створінь? Та й ги це можливе?»

Г. Сковорода

Волинянка

ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

*Нема словам лізби,
Нема на них нероду,
Для слів немає меж.
Майбутнє і минуле
Влилось в сьогодні.*

(П. Филипович: із Збірки «Простір»)

Споконвіку людина розгадує загадки часу, буття і все-світу абстрактною думкою, образом, убраними у слово, символ. Завдяки символізуючій функції мови людина почала висловлюватись про абстрактне, відповідати на питання, що є життя, що є час, що є всесвіт, земля і сама людина. Так створилися міти. Міт пояснює незрозумілі таємниці життя і всесвіту. Він іде з людиною крізь віки і допомагає їй творити візії, а з ними релігію, науку, філософію, мистецтво, а згодом і літературу. “Мистецькому слову немає меж” — каже П. Филипович. Мистецтво охоплює собою все і воно приводить усе до космічного ладу. “Я — робітник в майстерні власних слів...” Будує душі, щоб “В людській уяві вічно жить!”¹⁾ — проголошує поет. Це пантеїстичне почуття мітичної вічності знаходимо у поетів і мислителів та мистців, що творять непроминяльне.

Проте ми живемо тепер у часі, коли людина все хоче доказати і перевірити науковими дослідженнями. Наш вік — це зневага візії, релігії, міту. Замість символічного пояснення мітами того, що людина є в осередку всесвіту, що все існувало для неї, почали людину уважати механічним додатком до всесвіту. Але ж і наука показала неточною. Теорії Ньютона й Айнштейна виявили закони всесвіту, але не розв’язали таємниці часу, безконечності буття, бо це неможливе. Всесвіт існує поза часом, а поруч світу матеріального наука щораз переконливіше доказує, що існує і нематеріальне, що щось місте-

рійне є, наприклад, у переміні матерії в енергію, що всі найновіші досягнення науки загрожують самому існуванню людини і світу. Отож в осередку зацікавлення наукового світу тепер стає мораль, її ж охороняє мітичний світогляд. Тому міт не може вмерти. Він буде жити, бо він — це назва усього, що існує і живе, уbrane у людську мову. Міт — це поезія, естетичний твір людської уяви. Людина йтиме в дальші сторіччя, збагачуватиме духа новими символами, відповідаючи ними на вічні загадки, буде віддавати своє життя “за право віковічно жити”, створивши справжнє мистецтво.

**

Ми дозволили собі спинити вашу увагу на цих, здавалося б, далеких від нашої теми теоріях на те, щоб на їх тлі розпочати розважання над проблемами критики в сучасній Україні.

Усвідомляючи собі всі елементи справжньої літератури, а в ньому завдання критики, беручи до уваги всі її аспекти з точки погляду сучасних визначних критиків Заходу, справжньої критики в сучасній Україні, доводиться сказати, нема. Вона неможлива не тільки через те, що “спутані крила” в критиків, що коли б вона була написана, її там не надрукують, але нема її ще й тому, що переважна більшість літературних появ не дають такого матеріалу, щоб літературний процес в Україні міг влитися якоюсь мірою у річище щойно згаданих всесвітніх проблем.

Завданням критики є оцінювати методу й осяги окремих літературних творів, а на базі цього виявляти психологію авторів, природу їх фундаментальної поетичної особливості. Відомий критик творчості Т. С. Еліота, Ф. Меттісен, у передмові до свого славного есею про природу Еліотової поезії висловив своє побоювання, що поезію зачинають трактувати як соціальний документ, що її функція не мистецтво слова, але висота ідей у змісті. Тому, на думку Меттісена, критика робить фатальну помилку в тому, що перецінює зміст, а недоцінює форму²⁾.

Критика, як і література, мала свої розвиткові закономірності. Критики романтики шукали головним чином не природи творчості, але людини в ній. Критики-гуманісти і соціологи, мали однакові цілі, тому шукали не питоменности таланту, не краси вислову, але ідейних основ у творі; тимчасом, каже Меттісен, всі ці аспекти твору повинен художник сплести в

одну цілість. Критик повинен оцінювати твір, не відділяючи форми від змісту. Вони неподільні, бо поезії не можна сприйняти, коли читач не сприйме її повного чару, замкненого у змісті та у вислові. Шукати змісту, ігноруючи форму, однозначне із каліченням поняття про твір. "Поезії не пишуть ідеями, її пишуть словами", "важливе є не те, що поезія каже, але чим вона є" — каже Маярме³). Це потягає за собою дальше ствердження: поета і поезії не можна відмежовувати від суспільства, яке їх створило; що мистецький твір, якщо його тема, ідея, зміст, інтерпретація їх не пов'язані із нуртуючими ідеями, проблемами сучасности, не є хоч би якоюсь мірою відбиткою і відлунням цієї сучасности. Коли критик прив'яже вагу тільки до ідей, елімінуючи форму, він перемінює поета-філософа в політичного теоретика чи памфлетиста; це ж зневажає ту вартість твору, яка забезпечує привалість творові, а поетові заперечує право називатись мистцем.

Проблеми соцреалізму в літературі

Цими розважаннями ми непомітно дійшли до двох фундаментальних проблем літературної критики в Україні: 1) проблеми єдиної дозволеної ідеології в літературі, ідеології марксизму-ленінізму, яка уважає шкідливою свободу не тільки у виборі ідеї, але й змісту, персонажа, його психології, а що найважливіше, 2) заперечує свободу у виборі форми мистецького твору. Тому партія, що є керівником усього життя в СССР на чолі зі Сталіном, щоб покінчити з різними літературними і відносно незалежними організаціями, в яких гуртувалися художники за своїми мистецькими уподобаннями, ще у 1932 р. вирішила подати схему для писання літературних творів і накинати єдину організацію для письменників, Спілку Українських Письменників. Сталін подав чітку інструкцію як мають писатися твори, яке завдання вони мають виконувати, яку ідею визнавати. Так запанував у літературі соціалістичний реалізм.

Чим є соціалістичний реалізм, — трудно збагнути. Уже сорок років пишуться про нього теоретичні праці, але схопити суть його нікому не вдалося. Правда, його дефінують однією ляпідарною фразою — "соцреалізм — це напрямок у літературі, який визначається незмінними принципами комуністичної партійности й народности"⁴), але, перейшовши до систематичного викладу ознак цієї методи, натрапимо на явище мітичного не-

вловного Протея, який завжди змінював свій вигляд відповідно до потреби. У зустрічі з життям і сам марксизм-ленінізм змінює свою теорію залежно від ситуації. 3) Обмеження до сучасності позбавило літературу тяглости, традиційности. Турманності у визначенні методи соц-реалізму дуже послідовно прочищує партія, дбайливо слідкуючи за тим, щоб література служила їй, виконувала чіткі завдання такі, як: комуністичне перевиховання населення, допомогла виконувати пляни п'ятирічок; словом, щоб література була при землі, щоденщині, і борони Боже, не літала під хмари. Тому так багато мови у советській критиці про сучасність, а коли дозволено було декому втікти в минуле, була вимога усучаснення історії, наświetлення її відповідно до партійної концепції, що зводиться до того, що українці й у минулому безнастанно прагнули зректись свободи за ціну "воз'єднання зі старшим братом", чи що в минулому все відбувалося через боротьбу клясів у нашому народі.

Література — це духовна історія народу. Що може сказати про духовну історію свого народу той, для кого слова "письменник закликає до боротьби проти соціального і національного гніту" стали штампом для визначення ідеї майже всіх програмових творів з української дожовтневої української літератури? "Хіба школяр за цією абстракцією може уявити собі, як в минулому столітті відроджувались і оживали в слові мужність і воля, приспані в забутих руїнах козацьких могил?" Уболіває Євген Сверстюк над українською літературою в статті з 1963 року⁶⁾.

Отже духовна історія народу, збережена у творах наших клясиків, як нам відомо, не дає ні молодому поколінню, ні загалові громадянства повного і правдивого духового корму, бо її і школа і критика подає у невластивому світлі, чи взагалі викидає з літератури ті твори, які не відповідають макрсизм-мові-ленінізмові.

А літературу треба бачити постійно у всій повноті, бачити її очима сучасника, не сконцентрованого тільки на певному часі і на певних проблемах, але поза часом, бачити найкращі твори попередніх сторіч чи тисячоліть і твори нашого часу своїми власними очима, а не згідно із накиненими схемами. Цього погляду на цілість літератури необхідно критикам, художникам, бо поетична індивідуальність виростає на базі духової скарбниці попередніх майстрів слова. Сучасна величина

у світовій літературі, — Т. С. Еліот, признається, що сила і форма вислову, чистота та візуальність образів “Божественної Комедії” Данте, економія слів, вчили Еліота ціле життя, але поет думає, що можливо тільки 12 рядків він написав у стилі Данте. Проте, у своїй скромності великий майстер слова заявляє, що й ці 12 його рядків в порівнянні до “Божественної Комедії” видаються йому “соломою”. Таке велике значення має традиція в літературному процесі.

Тож дальшою проблемою критики сучасної літератури в Україні є її безтрадиційність, брак всеохопности, сучасности з минулим, недоступність до тих творів, які не підходять під комуністичний стандарт.

Літературознавчі видання

З проголошенням соцреалізму так в літературі, як і в літературознавстві, а зокрема в літературній критиці, треба було починати від початків. Появилася догматична “Історія української літератури” (два томи 1954 і 1957) під редакцією Олександра Білецького, що є “безликим тлумачником” — за словами І. Кошелівця, бо ставить українську літературу в залежність від російської. Хоча О. Білецький був літературознавцем, однак, лише починаючи з 1956 року, написав він багато критичних статей, у яких розглядав історію української літератури у тісному зв'язку із історією західноєвропейських літератур, щоб тим способом відстоювати її суверенність. Його велика заслуга в тому, що саме критика завдяки його працям дещо ожила, а крім того він виховав покоління своїх учнів, серед яких була поважна кількість критиків. Поруч з О. Білецьким в критиці з половини 1950-тих років треба відмітити позитивний вклад Максима Рильського. Йому, як неокласикові, трудно було зрозуміти якісну новість усього того, що принесли т. зв. шестидесятники в нашу літературу. М. Рильський розумів, що між молодими і старшими є конфлікт, але він тепло підтримував молодь і своїм авторитетом чимало спричинився до успіху молодого поезії в Україні.

Не дивлячись на те, що в критиці пізніх 1950-тих років повно стандартних політичних декларацій, все ж пробивається в ній фахова критична думка людей старшого і середнього віку, які мають достатню ерудицію, літературний хист; такими є Л. Новиченко, С. Крижанівський, С. Шаховський, П. Колес-

ник, Б. Антоненко-Давидович, Є. Старинкевич. Молода критика представлена іменами І. Дзюби та І. Світличного, а згодом М. Коцюбинської, М. Малиновської, В. Іванисенка, Є. Сверстюка, Е. Кузякіної. Тут треба застерегтися, що всі вони виходять у своїх працях із становища марксизму-ленінізму, але вони, будучи талановитими, уміють висловити свою власну думку; головну увагу кладуть вони на аналіз мистецької істоти твору.

І ці автори та багато інших видали з себе великий об'єм матеріал, вартість якого дуже нерівна, — від найбезплідніших і порожніх до більш-менш змістовних.

Значну частину радянського літературознавства становлять праці про загальні питання естетики й теорії літератури. Можна було б думати, що радянські літературознавці люблять філософію, літературну естетику, але такий висновок був би неправильним, бо в них філософування в своїй основі фальшиве й наївне. У їхніх працях немає живої думки; вони повторюють догми, відписуючи їх з творів чи промов Маркса, Енгельса, Леніна, деякий час Сталіна і Хрущова, чи тепер Брежнєва і Косигіна. Цитати нудні, бо всім давно відомі, й вони не можуть для сьогоденішнього читача прозвучати як відкриття. Авторський текст є тільки лучником між цитатами. Така філософія нічого спільного не має із проблемами філософсько-естетичної думки на Заході. І. Кошелівець наводить цікаву деталь про це переписування цитат. У статті Леніна "Партійна організація і партійна література" є цитата: "Літературна справа повинна стати частиною загальнопролетарської справи..." Ця цитата була написана ще тоді, коли Ленін і не мріяв про те, що література буде монополем держави. Ленін її прикладав до соціал-демократичної партійної літератури, бо в 1905 році була завзята внутрішня дискусія у цій партії. З того часу цитату переписують при кожній нагоді, але ніхто не зауважив, що в цій же статті слідом за цією цитатою є інше ствердження: "Кожному вільно писати і говорити все, що йому завгодно, без найменших обмежень". Мабуть жоден критик не зачитував ніколи цієї цитати через те, що ніхто добре не знає всієї творчості Леніна. (За І. Кошелівцем)⁶).

а) Тематика теоретичних праць про філософію естетики говорить сама за себе: "Ідейність і художність", "Образ позитивного героя в повоєнній прозі", "Боротьба за принципи соціалістичного реалізму в мові і стилі української прози довоєн-

ного часу", "Питання соціалістичного реалізму", "Про красу мистецтва" і багато подібних.

Чому ж так багато таких праць, якщо нічого нового вони не можуть з'ясовувати? Треба постійно роз'яснювати, що є в інтересі партії в даний момент, інформувати, що можна писати, а чого ні.

Пишуть ці праці люди спеціально вишколені по партійній лінії, апаратчики, своєрідні комісари при літературі. Таким є сьогодні Микола Шамота, який став директором Інституту літератури АН УРСР після смерті О. Білецького.

б) Доповнює цю ділянку літературознавчих праць ще одна галузь праць, ще більше шкідлива і фальшива з українського погляду — це досліди зв'язків української літератури з російською. Як і в попередній галузі, так і в цій змушені працювати авторитетні академіки (О. Білецький, М. Гудзій, а в попередній С. Крижанівський і Л. Новиченко) і початкуючі літературознавці. Але і тут є спеціалісти, — заступник директора Інституту літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР — Ніна Крутікова. Вона написала "Гоголь та українська література", "Лев Толстой та українська література", "Братство літератур", "Творчість А. П. Чехова та його зв'язки з українською літературою", "Короленко та українська література" і багато інших подібних, у яких вона намагається довести, що кожний український письменник чогось та навчився від росіян. При цьому ця авторка допускається не тільки "наукового" зухвальства, але виявляє брак елементарного сумління. Де ж сумлінна людина могла б писати, що Тичина, Рильський і Бажан прийняли традиції В. Маяковського?

Дуже зближеною до цих догматичних критичних праць про теорію естетики і літературознавства є "**Історія української літератури**", про яку ми вже згадували. Вступна стаття до цього збірника каже: "Другий том історії української літератури" (радянський період являє собою найповніше, найгрунтовніше наукове марксистське висвітлення фактів і явищ української літератури, що виникли й розвивались протягом 40-річної історії радянського суспільства)". Об'ємність книги (600 сторінок) ніяк не свідчить про її вартість. В книзі дві частини: 1917-1932 роки та найновіші часи. У першій частині маса статей Леніна, які не мають жодного зв'язку з українською літературою. Немає у ній цілої плеяди письменників 20-их років. З реабілітованих тільки М. Ірчан, В. Чумак, В. Блакитний

(Елан) і І. Микитенко. А де ж Б. Антоненко-Давидович, М. Хвильовий, М. Куліш, К. Буревій і багато ще інших? І тих, про яких пишуть, наświetлюють по-своєму так, як бачать їх сьогодні, а не так, як про них у свій час писали.

Черговою галуззю критичних праць у радянській критиці є монографії про окремих письменників, праці на теми окремих жанрів (Українська історична проза за 40 років, Поезія і революція, про творчість П. Тичини), "Юрій Яновський", "Василь Елан" та інші). Ці праці хоча вже конкретніші і не засипані так густо "монументальними" цитатами, проте і тут критикові бракує мужньої сміливості, принциповості та щирості, які мають йому підказувати, що і як треба писати. Щодо творчості П. Тичини, наприклад, Л. Новиченко намагається довести таке, що і "Соняшні клярнети" і "Золотий гомін" — це була лише "передісторія", пролог", лише "тимчасові ілюзії поета", викликані "зухвалим обманом" "націоналістичних політиканів", що справжня і висока творчість починається із твору "Партія веде".

Навіть у бібліографічних виданнях, які є цінними посібниками для вивчення сучасної радянської літератури, — а яких дуже мало порівняльно до того, що виходить в інших народів, — не обходиться без політики. У "Художній літературі, виданій на Україні за 40 років", не знайдемо таких авторів, як: Микола Зеров, Павло Филипович, Микола Хвильовий, Сава Божко та інших.

На основі таких джерел у читача твориться уявлення про українську радянську літературу. Читач міг би думати, що для нашої літератури існують найкращі умовини розвитку, що наші художники там у великій пошані, їм забезпечено повний розвиток їх нього таланту. Звідки ж такому читачеві, що не знає правди про Україну з інших джерел, знати, що 89 письменників в Україні фізично знищених, 234 різними репресіями змусила партія замовчати, що раз-у-раз твори попадають на індекс заборонених, що стільки письменників морально заломлюються і продають свій талант, що багато ув'язнених караються у таборах праці.

(Продовження буде)

„Плекайте мову...“

Від Редакції: В останніх зислах нашого журналу ми помістили ряд статей на тему вживання української мови українцями в діаспорі. Ця тема дуже турбує багатьох з нас; наші статті зустріли широкий відгук між нашими гитагами. Прийшло гимало листів «за» і «проти» думок, висловлених у наших «мовних» статтях. В сьогоднішньому зислі містимо декілька таких дискусійних думок.

Проблема мови важлива зокрема для нас, тих, які стараються видавати пластову пресу найкращою поправною українською мовою. На жаль, це не так легко. Наші мовознавці не завжди згідні із собою, і через це ми — хог як стараємось — завжди підпадаємо під критику наших більш, або менш кваліфікованих знавців української мови. Навіть в справах пластової термінології ми не можемо дійти між собою до порозуміння. Прикладом може служити наша довга дискусія над правописом слова «сеніор»-«сеньйор». Наші експерти з Канади вирішили, що має бути «сеньйор» і так написали в «Житті в Пласті». Зате Булави УПС, які звизгають мають осідок у ЗСА, твердять — на основі експертної оцінки гленів НТШ — що має бути «сеніор». Наприклад, Редакція ПШляху недавно одержала письмо від Булави УПС, в якому пишеться: «...всі ВР УПС і всі Булави УПС консеквентно поборювали транскрипцію «сеньйор», яку перешмугльовано в гасі видання книжки «Життя в Пласті», але на це нема ради. Ніякого рішення в тій справі... ніколи офіційно не було оголошено, і в УПС транскрипція «сеніор» є «офіційною». Ну, і як тут бідному редакторові можна розібратися в «джунглях» українського правопису і української мови?

Тому, Дорогі Читагі, вибажайте, — якщо Ваш журнал гасом відбігає від правил мови, ги правопису, які Ви вважаєте за правильні. Ми стараємось мати мову якнайбільш правильну і літературну. Але поки в нас не буде погодження поміж мовознавцями, — доти ми ніколи не зможемо всіх задоволити.

*А тепер, кілька контрoверсійних статей-дописів на
тему мови і правопису.*

Антін Івахнюк

ДО МОВНОГО ПИТАННЯ

Як видно з рубрики “Думки до дискусії” (ПШ”, ч. 4), автор ЛО не має ясного уявлення про питання мови.

Стверджуючи, що “слід нам говорити чистою і поправною українською мовою”, зразу він ставить питання: “але якою?”. Мовляв, “чи тією, якою сьогодні говорить український народ на Рідних Землях, чи тією, яку ми вивезли колись з України...” На авторову думку, ці мови різняться між собою: Там, на Україні, ця мова засмічена “русизмами” (?), а тут вона “стає щораз то архаїчнішою”. Та це трохи не так.

Насамперед, якщо маємо на думці “чисту й поправну українську мову”, то вона може бути всюди тільки одна — чиста й поправна. Подруге, літературна наша мова на Україні таки чиста та поправна. Є тільки люди, що цю мову засмічують росіянізмами та говорять суржиком, проти чого йде там боротьба культурних кірув. До речі, подібного засмічування “українізованими” англійськими впливами — словами, будовою, мовними зворотами тощо є тут куди більше.

Без сумніву, що є російські впливи та засмічування, бо панує, наприклад, у війську тільки російська термінологія, заведено писати географічні назви за російською вимовою чи подібне. Ба навіть таку стару назву як Берестя пишуть за російською вимовою — Брест, Ровно чи за польською “Пшемисль”, що є проти правил української мови. Одначе про культуру рідної мови дуже дбають наші мовознавці на Україні і постійно там видають добрі праці, що їх можна дістати тут. На жаль, судячи по наших виданнях, мало хто їх читає.

У кожному разі можна сказати, що менше засмічує нашу мову в Україні російська, як тут англійська. Звичайно, ми далекі від того, щоб порівнювати ці впливи чи засмічення, але — коли ми кажемо, що там робить це ворог, то тут таки ніхто нас до цього не змушує. Ба що більше, — ми тут переймаємо оцю засмічену росіянізмами мову й тому чуємо раз-у-раз “по радіо” (радійом), “по телефоні” (телефоном), “по відношенні” чи “у відношенні до” (щодо, супроти, проти, про),

“приходиться” (доводиться), “числимося християнами” (уважаємося, рахуємося), “призадумуватися” (здуматися, застановитися) і багато-багато інших. Ми надто надуживаємо пасивних будов речення, невластивих українській мові, а звичайних у російській та навіть і в англійській (“написано мною”, “зроблене нами”, замість — я написав, ми зробили).

Чи наша мова тут архаїзується? Напевне ні, вона тут спотворюється. Знаменним прикладом цього — наші видання, які навіть прийнятого правопису не тримаються, заводячи “свій” власний. А щодо самої мови, то вона засмічена, з чималими мовними помилками. Одначе не справа й в самих помилках, а в наставленні тих наших видавництв, що не зважають на мовну неохайність.

Автор боїться, що, засвоївши собі мову України, діти не зможуть порозумітись зі своїми батьками. Що ж, дай Боже, щоб так було, але — покищо діти, загально кажучи, чешуть по-англійському й не можуть з батьками порозумітись рідною мовою. Батьки ж, як уже згадано, засвоюють собі саме оту помосковщену з України мову.

Не зрозуміле нам авторове запитання, хто “має вирішувати проблеми нашої мови”, бо з контексту виходить, що він помилково утотожнює мову з правописом. Це дві різні речі. Мову творить життя, тобто люди, поготів література (письменники), а нормують її мовознавці правописними правилами, законами словотвору української мови, різними словниками та граматиками. Таким чином і пластову термінологію творить пластова життя, але мовознавці повинні б її пильнувати, щоб була ця термінологія згідна з законами української мови. Може краще сказати, що сам Пласт і його видавництва повинні звертатись у цій справі до мовознавців.

Хто ж справді компетентний у мовних питаннях? Річ ясна — мовознавці. Якщо хочемо серйозно трактувати мовні питання, то щодо цього немає двох думок. Адже в цих питаннях компетентний тільки той, хто має основне знання рідної мови, тобто — знає історію її розвитку з найдавніших часів, що тісно пов'язане зі знанням, принайменше загальним, слов'янських мов, знає життя мови, її будову тощо. Без такого знання, поготів поза рідними землями, такий “мовознавець” буде дуже вразливий на таке чи подібне звучання слів у наших сусідів і зразу кваліфікуватиме їх як полонізми, росіянізми абощо. А це не так.

ВІДПОВІДЬ НА СТАТТЮ “ДО МОВНОГО ПИТАННЯ”

У своїй статті до мовного питання, автор — п. А. Івахнюк — не розуміє або не хоче розуміти суті проблеми, яку я поставив в “Думках до дискусії”. Він упрощує справу, пишучи: (мова) “може бути всюди тільки одна — чиста і поправна”. Так, на жаль, воно не є.

Кожна жива мова, в тому і українська, це змінлива структура, а не штивна, суха, незмінна річ. Мова росте, міняється як живе дерево, а не залишається стояти на віки вічні, як статуя в парку... Мова відкидає старі слова, форми, вислови, ідіоми, закони граматики, фонетики, морфології, правопису. Вона зміняється льокально — витворюючи діалекти — і в різних професіях, прошарках суспільности тощо. Зокрема групи, які виємігрували з материка і не мають тісних зв'язків з рідними землями, витворюють нові відміни мови, діалекти, які з часом можуть перетворитись в окремі мови. Прикладом можуть служити мови французів з Квебеку, “Афрікаанс” в Південній Африці, “Пенсильвенія Дач” німців у Пенсильвенії, американська відміна англійської мови, а теж мова бачванських українців. По декадах побуту на нових землях поселення українці в ЗСА, Канаді, Австралії і т. д. почали витворювати свої своєрідні діалекти, які можливо за 100-200 років будуть мати таке саме відношення до літературної мови на українських землях, як сьогоднішня “Бачванська бесіда” має до літературної мови на Україні. Звичайно характеристикою емігрантських діалектів є скрайній консерватизм: вони відкидають зміни, які наступили в мові материка і тримаються старих форм, які вони вивезли з рідної землі. Через те мова відірваних груп завжди повна архаїзмів, які часто незрозумілі вже на рідних землях. Кажуть, наприклад, що Вольтер міг би легко порозумітись сьогодні з французами в Квебеку, але мав би труднощі в Парижі...

Подібно і з нами: ми горячково тримаємось тієї літературної української мови, яку ми вивезли 30 чи 50 років тому з України. Для нас все ще “мовною біблією” є словник Голос-

кевича, дарма, що він сьогодні вже є архаїчним пережитком. Хто їздив недавно на Україну, напевно завважив, як дуже його мова не раз відбігає від мови на рідних землях. Найкраще пізнати це по дітях, які мають великі труднощі не раз читати книжки, чи журнали, видані на Україні. Я тут говорю про правильну, літературну, незасмічену мову — не про русизми, чи англіцизми. Я вповні погоджуюсь із п. Івахнюком, коли він пише, що треба вистерігатись засмічень в мові. Одначе — і тут треба бути уважним: “засмічення” часто зчасом стають “запозиченнями”, а згодом і літературними словами в мові. Чи маємо викинути з мови всі такі запозичення? Тоді треба було б позбутись з нашої мови таких слів, як: козак, жупан, гетьман, бандура тощо — слова, які колись були “засміченнями” мови, а сьогодні мають свою довгу і славу традицію.

Повертаючись до нашої теми: яку ж мову ми маємо плекати? Чи цю, яку ми вивезли з дому, чи цю, яка є сьогодні прийнята в Україні? Це не просте питання і його не можна збути упрощеннями, як хоче зробити це п. Івахнюк. Ці дві мови вже сьогодні між собою різняться, а зчасом розбіжності будуть все більші і більші. (Знову ж я не говорю ні про діалекти, ні про жаргони, тільки про правильну, літературну мову).

Ми маємо три шляхи до вибору:

1) Триматись беззастережно літературної мови з 40-их років і не відступати від неї, за винятком конечних новотворів, чи запозичень на нові поняття чи предмети. В такому випадку зчасом ми відійдемо мовно зовсім від материка і за 100 років говоритимемо мовою, незрозумілою на Україні.

2) Триматись безкритично літературної мови в Україні. Тоді ми повинні триматись словників і підручників, що їх видає Академія Наук УРСР. Тоді ми мусіли б прийняти в нашу мову всі ці русизми, які засмічують сьогодні мову в Україні, а теж такі дивогляди, як “гід”, чи “хаббі”, які прийшли в українську через російську мову. Ми тоді мусіли б викинути з української мови букву “г” і взагалі триматись правопису, прийнятого хоч-не-хоч на українських землях. Але принайменше тоді ми б не стали анахронізмом.

3) Ми можемо триматись правил живої мови, якою пишуть і говорять в Україні, але з певною дозою скептицизму: ми знаємо, що такі слова, як “канікули”, чи “парта”, чи “Афіни” тощо не прийшли природно в українську мову, а є вислідом насильної русифікації. В Україні борються за привернення

букви “г”, ми ж можемо цю букву вживати природним способом, як і вживають це в мові і в приватних листах в Україні.

Очевидно — ця третя розв’язка є найкращою. Вона дозволить нам вживати живу, сучасну мову українського народу, але рівночасно “виплювати” з нашої мови накинени й чужі нам форми. Але ця розв’язка має і свої небезпеки: насувається питання, хто має вирішувати, що є правильне, а що неправильне? Ми сьогодні не маємо єдиної інституції, яка б вирішувала, яка б опубліковувала постійно нові словники, граматичні підручники тощо. Замість однієї центральної установи, ми маємо їх безліч: УВАН, НТШ, професійні товариства, шкільні ради тощо. В такій анархії кожна інституція, кожна газета, ба — кожний мовознавець є сам собі пан. Він вирішує, що правильне, а що ні. Він часто не лише сам вживає своєї диковинної мови, але ще й звертає увагу іншим: “робіть лиш так, як я, бо я єдиний експерт-мовознавець”. Часто така людина не має найменших мовознавчих студій, а все ж таки накидає свою мову іншим.

Таких мовних “пашківських республік” у нас чимало. Не встереглись такої пашківщини і пластуни. Ми, наприклад, завзято тримаємось запозиченого з російського скорочення “США”, коли майже вся інша українська преса пише “ЗСА”, або архаїчне “ЗДПА”. Ми — в нашій нормативній підручнику “Життя в Пласті” допустились чимало інших “пашківщин”, і за них сьогодні йдуть безконечні сварки, як напр., за слово “сеніор-сеньйор”.

Видавати сьогодні українську пресу чи книжку є дуже важко. Який правопис і словник не вжибали б ви, все таки знайдуться мовні експерти, які вам звернуть увагу, що так неправильно. Наприклад: п. Івахнюк звертає мені увагу за слово “русизм”. Я оригінально мав “русицизм”; наш мовний коректор змінив мені на “русизм”, — а не на “росіянізм”, як пише п. А. Івахнюк. Переглядаючи словники, переконаюсь, що таки має бути “русизм”: так подає словник Подвезька та Кириченка (один — виданий в Нью-Йорку, другий у Києві). Кириченко подає “росіянізм”, як архаїзм. Ані Голоскевич, ані Грінченко, ані багато інших словників, які я маю, цього слова взагалі не подають. Словники Рудницького і 10-томовий київський ще до букви “р” не дійшли. Отже звідкіля п. Івахнюк взяв слово “росіянізм”? Чому воно правильне, а “русизм” ні?

Нам потрібно, і потрібно конечно, єдиної мовної інституції, яка б нормувала нашу мову, мову українців у діаспорі. Пласт повинен впливати всіма силами на те, щоб вкінці прийшло до замирення поміж нашими розсвареними інституціями і щоб вони разом створили комісію мови, яка б періодично перевидавала словники, підручники і т. д. Тоді ми б могли знати, що є правильно, а що ні. Ми мусимо мати одну “чисту й поправну” українську мову, якої так хоче п. А. Івахнюк, — і зрештою всі українці в діаспорі. Нам не треба “мови НТШ”, чи “мови УВАН”, чи мови того, чи іншого мовознавця. Нам треба мати одну правильну українську мову.

А поки таке станеться, — маймо більше толерантності один до одного. Хто з нас знає, що правильне, а що ні? Може не він, а ми помиляємось? В наших мовознавчих студіях будьмо більш **дескриптивні**, а менш **нормативні**. Бо ж нормувати мову має право лиш академія наук, а не поодинокі “експерти” чи навіть і експерти.

Канадський Вовк

МОВА ПРО МОВУ

Спробуйте знайти одне число ПШляху, де нема згадки про українську мову. І все в дефензивному батьківському дусі: “Плекаймо її”, “збережімо її”, “захищаймо її”, “очистімо її”, “наш обов’язок є її передати нашим дітям”, “щоб вони були горді з неї” тощо.

Чому така природня річ, як рідна мова, має нести на собі такий тягар обов’язку, чистоти і місійности? Чи то не є дивовижне гаркати на дітей, карати їх за їхню мову? Чому батьки і виховники знижують себе до таких варварських висловів, як — “по якому ти говориш?”, чи “ти до мене так не говори”!

Я маю троє дітей і дуже добре знаю, що вони пливуть “серед чужого моря”. Одначе в нашій родині всі говорять виключно по-українському і моїм дітям це видається цілком природнім явищем, а не обов’язком. Певно, що це вимагає багато зусилля — знайти українські вислови на щоденні побутові аспекти життя, але це зусилля дає сатисфакцію, яка зовсім не в’яжеться із почуттям обов’язку.

Наша мова є гарна, мелодійна, традиційна, але головне — вона цілком відмінна від англійської. Знати ж дві мови — більша сатисфакція, ніж володіти тільки однією. Обороняти нашу мову якимнебудь іншим аргументом, ніж цей останній, — це згори забезпечувати собі невдачу.

А щодо “чистоти” чи “правильності” мови, то це фантом. “Поїхав гарою на ферму, взяв гамер і пофіксував фенс” є реченням, хоча й екстремним та українським. Є безглуздям пробувати очистити мову від англіцизмів. Наші галицькі мовознавці так стережуться польонізмів, що хворіють на русицизми і навпаки.

Чому я не маю говорити мовою моїх батьків? Чому я не можу її змінити з процесом мого власного мовного розвитку? Чи “канадець” є квалітативно ліпше слово ніж “канадієць”? Чи мій товариш, мовознавець і професор університету, правильніше говорить, що йде до “виходку”, ніж я, що йду до “умивальні”.

Ми не маємо чого боятися, що ми неправильно говоримо. Говорімо так, як вміємо, це поперше дасть нам більшу певність у нашій власній мові, — подруге — це буде правдивий образ того, чим ми були і що ми є, і по-третє — це збагатить (а не навпаки) наш загальний український лексикон, різномордність висловів, слів, емоцій та ідей.

Ми і наше довкілля

Всеволод Ісаїв

ВИХОВНІ НАПРЯМНІ І ПОДВІЙНЕ ДОВКІЛЛЯ

(З доповіді, виголошеної на панелі про національну ідентичність, урядженім спільно Управою СКВОР-у та Дослідною Комісією при Головній Пластовій Старшині, осінь 1971).

Виховних напрямних для українців на еміграції не можна ясно сформулювати, ані ясно проаналізувати, доки не поміркуємо краще над тим, які цілі ставить і повинна б ставити собі українська громада щодо свого існування, як окрема група в Америці й Канаді.

Виховні напрямні треба зрозуміти у відношенні до процесів, які відбуваються серед дітей і молоді, особливо процесів, зумовлених подвійним довкіллям.

Зрозуміння існуючих можливостей, які можна використати.

Над цим останнім не буду довше задержуватися, тільки подам певні практичні гадки.

Виховний ідеал СКВОР каже, що українець у діаспорі повинний бути вірним Україні і добрим громадянином своєї країни поселення. Це в нас вже говориться трафаретно, але мало уваги присвячено в цьому відношенні, хоч не така легка справа бути одночасно і першим і другим, хоча від цього залежить майбутнє українців в Америці й Канаді. Тому тут хочу коротко сконцентруватися тільки над проблемою цього відношення.

Тільки за деякими винятками, мало було в нас об'єктивних дискусій щодо цілей української громади. В загальному орієнтація нової еміграції дотепер була консервативною, спрямованою на задержання елементів української культури, в основному, інституцій і організацій, на якнайдовший відтинок часу. В цьому криється певний фаталізм, що, мовляв, наше "зникання скоріше чи пізніше неминуче, але витримаємо якнайдовше".

Поруч з цим іде уважне відношення до різних традицій, особливо тих, що набрали сильного символічного значення, як от, наприклад, календар, "академія", вживання української мови, обмеження нашого суспільного життя до українського середовища. Тому й висувані на українському еміграційному політичному форумі події, за дуже малим винятком (проблеми Патріархату), не змогли перетворитися в події загальнішого політичного значення на не українському політичному форумі.

У виховній ділянці таке наставлення віддзеркалене у програмах, які звертають увагу особливо на історію нашого давнього минулого, а мало на новітню історію і майже поминають історію української еміграції в Америці й Канаді. Звичайне виправдання на це — те, що знання початків українського існування, скажімо, з часів княжих та козащини, — це принаймні мінімум, щоб вщепити дитині та юнакові любов до свого народу, з якого він походить. Хоч я цілком свідомий того, яку велику роль відіграє знання давнього минулого у виробленні національної ідентичності, я сумніваюся, чи його

вистачає для її затримання й розвитку. На мою думку, наші виховні зусилля ще далі зосереджені на освідомлюванні молодих людей у свого роду просвітянському стилі, а не на розвитку їхньої свідомости у рамках сучасности.

Можна сказати, що напрямні діяльності нової української еміграційної громади віддзеркалюють, в основному, життя, проблеми й перспективи першого еміграційного покоління.

Наставлення, яке більше відповідає другому або третьому еміграційному поколінню, це не так задержання культурних вартостей, як, навпаки, їх розвиток, їх пристосування до обставин і часу, не так ізолювання себе від неукраїнських суспільних, товариських та інших зв'язків, як, навпаки, повний вступ у загальне суспільство. Відповідніші такому наставленню цілі, згідно з якими українці повинні старатися зайти якнайвище у загальному суспільстві, але, рівночасно, задержати свою етнічну ідентичність. Це спонукає інших числитися з українцями. Згідно з такими цілями, задержання елементів культури стає засобом до цілі, а не ціллю самою в собі. Це, очевидно, ставить виховні напрямні й виховні програми в зовсім інше світло. Засади питань стає проблема відношення психічного явища етнічної ідентичности до етнічних культурних вартостей й елементів. Точніше, головним питанням є, які й скільки елементів етнічної культури мусить одиниця затримати, щоб рівночасно зберегти, або ще важливіше розвинути свою етнічну ідентичність?..

Щоб на це питання відповісти, треба насамперед зрозуміти процес розвитку особовости дитини й молодої людини серед подвійного довкілля, батьківського й небатьківського, українського й неукраїнського. Фактом є, що обидва довкілля мають вплив на розвиток людини, але неукраїнське довкілля має і буде мати чимраз більший і сильніший вплив. Зовсім нереально говорити, що, мовляв, ми можемо свідомим рішенням зупинити процес асиміляції (думка В. Голубничого). Якщо це стосується тільки старшого покоління, то таке рішення можливе. Серед української громади зустрічаємо багато людей зі старшого покоління, по ментальності яких можна сказати, що вони таке рішення зробили. Для багатьох це зовсім доцільне. Однак, коли говоримо про молоде покоління, коли говоримо про існування українців п'ятдесят, сімдесят чи більше років від сьогодні, то це абсолютно нереальний підхід до виховання молоді, навіть якби ми й уважали це побажаним. Як

писав Б. Цимбалістий у недавній статті, — “нам українцям важко думати й плянувати далеко наперед”, — але, власне, такого плянування нам тепер конче потрібно.

Виховна дилема, яку створює подвійне довкілля, виринає, очевидно, з того факту, що українські громади в Америці й Канаді не становлять повного суспільства цих країн, а, навпаки, є тільки т. зв. “присуспільствами”. У соціологічному окресленні, повне суспільство є, відносно, самовистачальне, бо містить в собі всі засадничі інституції — економічно-процесові й культурно-духові. Присуспільство охоплює тільки деякі інституції, звичайно культурного й виховного характеру, а щодо потреб, які задовольняють інші інституції, воно залежне від ширшого суспільства. Одначе, успіх у виконванні функцій, пов’язаних з цими останніми інституціями, особливо економічними, фаховими, політичними, залежить від впливу на одиницю виховних й культурно-духових інституцій “присуспільства”, а від впливу виховних і культурно-духових інституцій ширшого суспільства. Воднораз (на це хочу звернути особливу увагу) розвиток українських культурно-духових інституцій в Америці й Канаді залежить і буде чимраз більше залежати від ефектної участі молодших українських поколінь в економічних, фахових, професійних і політичних інституціях загально-американського чи канадського суспільства.

Тому суть виховної дилеми, яку ставить нам подвійне довкілля, це питання, чи українські виховні інституції, школи й молодечі організації, зуміють оформити такі цілі й підібрати такі організаційні засоби, які виховують людину, пристосовану тільки до українського “присуспільства”, чи зуміють оформити цілі й знайти засоби, які виховуватимуть людину, пристосовану до обох, — українського “присуспільства” й американського чи канадського суспільства?

Часто відповіддю на таке питання є те, що, мовляв, в українських школах і товариствах молода людина має навчитися українських вартостей і традицій, а давати собі раду в неукраїнським світі вона навчиться в неукраїнській школі. Така розв’язка проблеми є зовсім незадовільною, бо вона посередньо приймає, що коли дана особа буде добрим українцем в українському “присуспільстві”, то воднораз вона буде й добрим українцем і в неукраїнському суспільстві. Це, на жаль, зовсім не впливає з того, і звичайно так не є.

Можна розрізнити принайменше чотири способи пристосування молодой людини до подвійного довкілля. Перша — дитина може зовсім просто перейняти всі вартості й способи поведінки своїх батьків без значного конфлікту. В цьому випадку головний процес усупільнення відбувається в більшості в рамках “присупільства”. Таке передання культурних вартостей можливе тоді, коли родина, в якій дитина виховується, відносно ізольована від не-етнічного суспільства. Передання традиції не є таким тяжким, коли в цьому бере участь родина, сусіди, товариші й знайомі. У Канаді, у сільських околицях, в яких українські громади були відносно ізольовані від загального суспільства, треті, а то й четверті покоління задержали українську мову і традиції. В міському оточенні така ізоляція неможлива. Одначе багато родин старається дати своїм дітям майже виключно українське товариство і українське організаційне життя. Продуктом такого виховання виходить людина, яка в основному пристосована тільки до української громади. Вона почуває себе добре тільки в українському товаристві й уміє себе виявити тільки серед українських людей. В американському чи канадському оточенні вона себе зле почуває й в основному залишається поза рамками американського чи канадського суспільства. На мою думку, до цієї категорії належить сьогодні трохи старша молодь, вихована в молодечих організаціях (деякі з них стали т. зв. “професійними українцями”).

Більш поширений спосіб пристосування молодой людини до подвійного довкілля — це процес подвійного усупільнення, тобто рівночасне перебирання вартостей і зразків поведінки “присупільства” етнічної групи і вартостей та зразків поведінки загального суспільства. Вислідом такого процесу стає людина з роздвоєною особовістю. Така людина пристосована і до етнічного “присупільства” і до загального суспільства. Вона може і вміє себе виявити й у однім і в другім оточенні, одначе їй важко поєднати свою поведінку в першому оточенні з поведінкою в другому. Така людина може поводитися, скажім, як “добрий” українець серед українців і як “добрий” американець серед американців, але не як “добрий” українець серед американців (або й навпаки — як “добрий” американець серед українців). Як українець, така людина не пристосована до американського оточення, і як українець в тому оточенні вона не

ефективна. В тому оточенні вона часто прикриває свою українську ідентичність, а то й навіть її соромиться.

Подвійне усуспільнення скриває в собі внутрішні конфлікти. Ступінь цих конфліктів залежить від того, як часто ця особа ставить себе в ситуації, в яких її два світи вартостей і взірців поведінки конфронтуються.

Щоб обминати ці внутрішні конфлікти, одиниця може вибрати ще й інші способи пристосування до подвійного довкілля. Вона може збунтуватися проти свого "присуспільства" і відкинути, свідомо або підсвідомо, батьківські вартості й традиції. Втрату цих вартостей вона може надолужити захопленням культурою ширшого суспільства і переборщеною ідентифікацією з ним.

Деякі з таких людей кидаються у вир життя загального суспільства, немов би то хотіли цим доказати, що вони зуміють досягти того самого, або й чогось більшого ніж американці чи канадці. Інші "бунтівники" часто захоплюються ідеологічними або утопійними рухами, щоб таким чином нібито компенсувати етнічні вартості важливішими вартостями універсального характеру, як, наприклад, універсальна справедливість і любов. Вияв бунту своєї етнічної групи не мусить бути повний, він може обмежуватися тільки до деяких сторінок етнічного життя.

Способом злагіднення внутрішніх конфліктів, які виринають з подвійного усуспільнення, можна вважати також вживання англійської мови поміж молодими людьми, які добре вміють говорити по-українському.

Мова, очевидно, віддзеркалює життя й переживання людини. Поняття, про які дитина навчилася в англійській школі, чи речі, з якими людина має діло щодня у своїй праці в англійському оточенні, їй легше висловити по-англійському. Тому, без сумніву, англійська мова стає розговорною мовою серед молодих людей, до великої міри, тому що їм нею легше висловитися.

Але мова є також символом ідентичності. Саме заучування нової мови ще не підриває етнічної ідентичності одиниці. Криза ідентичності виринає тоді, коли одиниця рівночасно вчиться другій мові і вступає в нову суспільну структуру. Хоча для одиниці мова не являється єдиним символом ідентичності, вона є найважливішим символом ідентичності у її публічних відносинах. Другий дуже важливий символ ідентичності це

походження. Людина, яка усупільнюється у двох суспільствах ради того, щоб обминути постійну кризу і конфлікт, мусить прийняти якусь диференцію поміж символами ідентичности, тобто одні речі мусять бути символами в основному однієї приналежности, а другі в основному іншої. Приналежність до загального суспільства дуже важливий чинник у взаємовідношенні молодих людей, особливо у контексті загально-суспільних інституцій, таких, наприклад, як школа. Тому розмова по-англійському стає символом ідентичности з загальним суспільством, а рівночасно знання свого походження, — символом етнічної ідентичности. Таким чином подвійно усупільнені люди можуть збудувати собі мости поміж своїм “при-суспільством” і ширшим загальним суспільством.

Людина, яка збунтувалася проти своєї етнічної групи, чи навіть людина, яка вже асимілювалася в культуру загального суспільства, не конечно розв'язала для себе проблему подвійного довкілля. Перш за все, в загальному, в Америці й Канаді навіть засимільовані треті й четверті покоління затримують якийсь ступінь етнічної ідентичности. Подруге, їхня ідентичність може розвинути до вищих ступенів. Внаслідок різних соціологічних чинників, в які тут входять не буду, сьогодні можна завважити чимраз більше зацікавлення своїм походженням серед людей, які свою етнічну культуру або відкинули, або забули, або ніколи її не пізнали. Розвиток почуття етнічної ідентичности веде до свого роду “відкриття” своєї етнічної культури. Це не процес повертання до етнічної групи в значенні простого продовжування того, що цинив забутий батько, чи дід. Процес “відкриття” батьківського минулого — це процес, в якому минуле набуває значення, воно немов переображується. Важливим тут є це, що звертаючись до минувшини, людина може вибирати собі свідомо, чи підсвідомо такі елементи культури, які відповідають її потребам серед даного оточення, навіть відносно невелика кількість елементів, як наприклад, мистецтво чи музика, можуть ставати символами до розвитку етнічної ідентичности.

Цей останній спосіб пристосування до подвійного довкілля власне вказує на чинники, які є підставові у затриманні етнічної ідентичности на довшу мету на дальші покоління.

Можливість селекції поміж елементами своєї культури конечно для розвитку української культури на еміграції. Творчий розвиток культури повинен стати підставою будь-якої ви-

ховної програми. Якщо спадщина має мати будь-яку доречність у житті людей, щоб її затримати, її потрібно постійно творчо розвивати. Творчий розвиток, це перетворення старого в нових рамках. Тому творчий розвиток тим самим означає афірмацію тяглости поміж старим і новим. Єдиний спосіб, яким можна надати старому якогось відношення до потреб змінливої сучасності і майбутності, це творчий розвиток.

Можна також сказати, що з точки погляду загального суспільства, групи, які хочуть і мають повне право затримати свою спадщину в рамках того суспільства, мають рівночасно обов'язок супроти того суспільства ту спадщину творчо розвивати так, щоб ціле суспільство могло мати якусь користь з культурної різноманітності.

Молода людина, якщо вона має творчо ставитися до своєї спадщини, мусить почуватися до певної міри свобідною вибирати з цієї спадщини одні елементи, а відкидати інші. Тобто, вона мусить вміти критично оцінити своє минуле. Це, звичайно, можна зробити з точки погляду універсальних вартостей і з точки погляду вартостей загального суспільства, в якому ця людина виховується. Тому наші виховні програми мусять вміщати в собі не тільки саме українознавство, але й якісь знання, що мало б відношення до універсальних вартостей і до вартостей культури американського чи канадського суспільства.

Підсумовуючи мою засадничу думку, ствердимо: якщо ми маємо затримати нашу українську ідентичність і субстанцію як група на довшу мету, наші виховні напрямні мусять взяти під увагу відношення українського "присупільства" до американського й канадського суспільства. Виховні програми, які цього не візьмуть під увагу, не зроблять українській справі на еміграції великої прислуги.

Практично, конечно провести:

1) Емпіричні досліді щодо способів пристусовання української молоді до подвійного довкілля. Цього треба конечно, якщо ми справді хочемо плянувати на довшу мету.

2) Створити поважну студійну групу, яка обміркувала б конкретні можливості розвитку такої системи, яка продукувала б кваліфікованих молодих учителів українознавства, таких, які самі мали б добре знання і української історії, і культури, і мови — та, водночас, знання американської чи канадської культури.

3) Виробити систему стипендій, при допомозі яких можна було б спонукати саму молодь робити експерименти щодо методики навчання українознавства, особливо щодо можливостей творчого розвитку української культури в діаспорі.

Омелян Грималаяк

ПРОБЛЕМА АДОЛЕСЦЕНЦІЇ З ЕТНОПСИХОЛОГІЧНОГО ПОГЛЯДУ

*Покажи мені, що молодь гитає,
Познайом мене з її товариством,
Скажи мені, що вона думає про Христа-Бога,
Дозволь мені багити її дію-акцію,
А я скажу тобі, ким ця молодь буде!*

Адоlescенція — це слово, яке можна б перекласти по-українському: юність. Друге слово, яке потребує вияснення, — це слово *етно-психологічний* — *етнопсихологія*. Добре вияснює слово «етнопсихологія» німецьке слово «Völkerpsychologie», що означає психологію народу чи якоїсь раси. У нашій темі це стосується виключно науки психології українського народу. Під цим треба розуміти духову культуру, побут, вірування, поведінку, родину, державний лад, зокрема характерологію українського народу тощо. Таким чином, в нашій статті, соціологія, антропологія та психологія пов'язані в одну цілість.

Важливіші проблеми юности такі:

1) Розуміння юности-адоlescенції (вияснюють це до певної міри: С. Голл, В. Джеймс, Е. Торндейк, І. Павлов, С. Фройд, А. Адлер, К. Юнг).

2) Багатство питань, а ще більше відповідей.

3) На жаль, відповіді не завжди, а може й ніколи не можуть бути дефінітивно заключні та задовільні, і тому з цього приводу маємо багато розчарувань.

4) Впливи суспільства з одного боку, а батьків з другого, та ще й окремо дальших родичів.

5) Станово-класові різниці (діти робітників чи професіоналістів).

6) Зміни соціально-економічної структури суспільства змінюють автоматично проблеми й заінтересування адоlescентів.

Важливим ключевим завданням юности є позбутися дитячих ролі і звичок, не тільки в поведінці, статі й віку, але також і в позиції т. зв. «маминих синків» чи «таткових принцес». Тут саме стає видним і ясным, як цей вік туги за *старим*, а страх перед *новим* та чимось непевним поволі кристалізується, спрямовується у нове русло *юности*.

Це мусять ясно усвідомити собі і батьки, і діти. Один психолог зве цей час адолесценції — «не вповні віком», бо в тому часі індивід не є вже дитиною, не є ще дорослим і не є зовсім певним себе. Цей стан витворюється новим процесом чи розвитком психічного й фізичного *дозрівання*.

Хлопці хочуть бути мужчинами, шукають інтриг з буйною акцією-дією, а дівчата зате хочуть читати про іншу стать, любуючись спокійними акціями.

Біологічно це цілком проста справа, — пубертальна залоза, що продукує статеві гормони, *дозріває* і таким чином стає статева зрілість. Ці фізіологічні зміни витворюють змінні, нові погляди на життя.

Психологічно тут важливим є *усвідомлення*, і то правильне, цього власне *нормального* процесу фізичного розвитку, що не завжди легко вдається. Треба зазначити й підкреслити, що не завжди це проходить гладко, бо для багатьох індивідів юнацький вік життя є *найтяжчим* та *найбурхливішим* відтинком життя. Він характерний трьома проблемами, і від умілого розв'язання цих проблем залежить усе даліше життєве наставлення людини. Цими проблемами є:

- 1) статева зрілість — сексуальна проблема),
- 2) спротив авторитетові — (вилім покоління),
- 3) тривога, непевність, страх — (брак почуття безпеки).

До 1. Лібідо, сексуальна проблема: (а) «секс апіл» за теорією С. Фрейда — це джерело енергії, що є основою людської поведінки; б) «ід» — у психоаналітичній теорії — це примітивна частина підсвідомості, що її прикметою є неврагмонні, неприборкані імпульси чи пориви за насолодою переживань; в) «его» («я») — це раціональний аспект особовості, який регулює імпульси «ід» і підсилює почуття самошанування, які в'яжуть особовість із суспільними нормами життя.

До 2. Проблема спротиву авторитетові. Юнак чи юначка, розвиваючись, усамотійнюються. При цьому настає розходження поглядів на проблему особовості, свободи, привілеїв. Треба тут компромісу там, де це корисне. Компроміс — це не

слабкість, але розвиток особовості (штука вміти керувати собою, слухати інших). Не можна йти на компроміс там, де є мова про моральні вартості, про безспірні принципи (вживання рідної мови дома й між українцями).

До 3. Тривога, непевність, страх створюються за таких обставин: брак віри у власні спроможності подолати труднощі життя, брак відваги робити самостійні рішення, коли людина хворіє, трапляється нещасливий випадок, коли переходить від конкретного способу думання до абстрактного.

Рецепта-відповідь на згадані проблеми. Привернути самопевність, виплекати терпеливість і взаємне довір'я. Юність особовості сильніша ніж її проблеми. Вона їх перемагає та доходить до зрілості, але тільки тоді, коли вибере єдиний шлях до цього, коли навчиться не тільки *одержувати*, але й *давати* (в розумінні духовому: любов, довір'я, толеранція).

Сьогодні юність — як паросток гілки, як брунька квітки замкнена в собі. Як тільки бруньку огріють ніжнотеплі проміння сонця, коли її нагодуватимуть життєдайні соки матері-землі, вона розкриває свою невисказану красу, що була схована в її нутрі.

Подібно діється з юністю. Як тільки юна істота відчує сердешність, якщо її оточить тепло, її пориви і почини матимуть підтримку, тоді ми є свідками об'явлення унікальної краси-юності, яку сам Бог приховав у кожному з нас. Зрозуміння цієї істини засипує прірву між доростаючими і дорослими.

Досліджуючи вплив елементів етнопсихології на юність, треба пам'ятати, що міжнародні культурні впливи, які стимулюють поступ та розвиток людської культури, належить до явищ позитивних. Нема такого народу, розвиток культури якого був би вповні незалежний від сторонніх впливів. Культурний народ впливає на менше культурний. Повно доказів на це в історії людства. Перше всього, коли мова про етнологію українського довкілля, треба нам провести загальну аналізу, подати характеристику інших рас чи народів.

Чим, наприклад, характеристичні такі групи як романська (французи) чи германська (німці)? А якими є ми — слов'янська група (українці)? Порівнюючи своєрідність слов'ян з народами германської чи романської груп, дійшли вчені до ось-таких висновків:

Тоді, коли германські народи відзначаються філософським наставленням до життя (Кант, Гегель, Ніцше та інші),

а романські вирізняються політичним хистом (французи доби своєрідного просвіченого абсолютизму Людовика XIV), слов'ян у повнім цього слова значенні характеризує релігійність.

Коли в германських групах домінує волюнтаризм (Шопенгауер), а романських раціоналізм (Декарт), у слов'янській расі домінантною є *погуттєвість*, емоційно почуттєвий характер (Кульчицький), тобто зосередження довкола серця, особлива кордоцентричність (Сковорода). Отже, культура «серця» пов'язана із християнством, — це національна риса українця. Це наша духовість. Цю нашу духовість успадковуємо від наших батьків, дідів, предків із покоління в покоління.

Тепер же ця спадковість формуватиметься в основному під впливом і українського та не-українського довкілля (оточення — середовища чи громадського гурту — *environment*). Тож спадковість і оточення зустрічаються немов у фокусі та творять проблеми етнопсихологічного характеру. Цими етнопсихологічними проблемами є між іншими такі:

1) релігійність — почуттєвість; це одна з найістотніших рис українського характеру чи краще українського світогляду;

2) велике прив'язання українців до землі — *антеїзм* (Шерех), селянськість, інтимний зв'язок із землею та природою;

3) кордоцентричність — це зосередження основних характерологічних прикметностей довкола *серця*;

4) інтровертизм — це власне внутрішнє життя людського «я»;

5) індивідуалізм — це самовияв, що межує з поняттям непідпорядкованості. Нема змоги тут називати всі інші етнопсихологічні проблеми. Візьмемо тільки деякі з них, ті, які своєю гостротою та пронизливістю виявляються у нашому щоденному житті, а саме: почуттєвість-релігійність, родина, українознавство та український індивідуалізм.

Наші предки залишили нам у спадщині *християнство*, *релігійність*, глибоку і сильну віру в Бога. Наші підлітки зустрічаються з висловом: «Бог умер» (проф. Бакум). Цей об'яв означає менш-більш те, що будь-то би Бог перестав існувати для декого з нас. А чи це значить також, що ми перестали існувати для Бога? Зовсім ні! Навпаки! У нашій предківській релігійності Бог мав і має, і буде мати повністю значення і вплив у нашому щоденному житті.

Ці сумніви, недовір'я, як система поглядів у молоді, яка шукає за ідеалами, є природньою фазою, періодом у розвитку підлітка. Відповідні спрямування та прикладне життя усувають раз на завжди цю проблему. Допоміжні чинники в цьому — це дім, школа, церква, обряд, зокрема церковні практики. Як молодь розуміє завдання української церкви поза кордонами України, хай вільно нам буде зачитувати їхні думки (затримуємо оригінальний стиль писання):

«Релігія є важливим чинником в історії майже всіх народів на світі. Вона дає всім людям змогу працювати разом, незалежно від того, чи вони з однієї політичної партії чи з іншої. Але це не є наша тема. Українська Церква має чотири головні завдання на чужині. Вони є: задержання мови, обряду, єдності і культури. Це не є таке легке завдання, як воно не раз нам здається. Якщо людина живе, скажімо в Америці, то вона починає щораз більше і більше підпадати під вплив способу життя Америки. Вона вже тоді не говорить по-українському, а без мови нема обряду, ані культури. Одне з найважливіших завдань є втримання єдності. Україна цілу свою історію буде без єдності. Українці чомусь не можуть разом працювати. Церква має найліпшу змогу їх з'єднати. Але церква не має сама єдності в цьому питанні, і цим способом вона не виконує свого завдання» (авторові 16 років).

Родина — це друга клітина, що тісно в'яжеться з почуттєвістю. Родинне почуття українця надзвичайно розвинене — чим більше він є ізольований від світу, самотній, — тим більше тепла й любови шукає він серед своїх близьких. Насамперед знаходить контакт з родиною. Ця українська християнська родина має центральне значення; вона є «джерелом та школою життя» або «перша істотна клітина спільноти». Однак бути батьками — не значить бути тими, що тільки забезпечують матеріальне буття, бути тільки суспільними діячами чи кормителями, і вкінці доставцями матеріальних благ, але це також обов'язок дати молоді свою батьківську любов, зрозуміння, довір'я, пораду радше ніж дарунок. Треба не тільки давати інструкції-доручення, але також вислухувати прохання дітей, розуміти їх потреби. Не тільки сама критика, але й уважливе сприймання їх критики, признання і їм слухності там, де вона є очевидною. Чи батьки приготовані до такої співдії? Чи можуть батьки бачити свою молодь її молодечими очима? Наприклад, доня вбирає модну, яскраву, довжезну «спідничку» і питає

мами, як вона їй подобається. Мама відповідає одним словом: «погано!» «Але до цього приходять ще гарна вишивана блюзочка» — докінчує поспішно доня, виходячи до другої кімнати, і... вже зовсім убрана показується мамі. Мамі донин одяг подобається, і вона з признанням говорить: «чудово!» Таж ти перед хвилиною казала «погано!» — дорікає доня. «Так — відповідає мама — перед хвилиною я бачила тебе своїми очима, а тепер бачу тебе твоїми»... Мама і доня порозумілися, проблеми немає.

Українознавство — ідентичність, у підході до якої зустрічаємо дві реакції: позитивну й негативну. Голос негативний:

«...Я ходжу до школи українознавства, бо я мушу йти. Мої батьки мене туди посилають. Я маю йти до школи, щоб навчитися, але я не є заінтересований. Я не люблю ходити до цієї школи, вона мене не вабить. Я, може, чую більше про Україну в ній, але я нічого не затямлюю. Ходити до школи українознавства мені мука. Як я скінчу цей рік школи, не думаю, що буду продовжувати. Щоб пройти цей рік школи, я думаю, що я мусів би змінити свою думку...»

Щиро і ясно! А тепер голос позитивний:

«...Я ходжу до школи українознавства, щоб якнайбільше здобути знання про Україну. Я хочу докінчити школу і знати, що я пробував вчитися географії, релігії, інших предметів. На жаль, тепер тяжко мені знайти багато часу, щоб дійсно в 100%-тах посвятитися. Наприклад, я цього тижня мав кожного дня іспити і навіть не мав часу думати про українське аж до дня лекції, а не то щоб учитися. Це є сумна справа, але могла бути гірша. Я думаю, що хтось, що цікавиться настільки, щоб ходити до школи українознавства, вже є ліпший, як той, що нічого не робить. Я ходжу до школи українознавства, щоб говорити про Україну. Я там сподіваюся набрати українського погляду на Америку і решту світу. Студіювання України та її історії вчить нас, які помилки зробили наші предки, дає ідеї на майбутнє.

Тільки, якщо я буду ходити до школи українознавства і вчитися, я зможу разом із моїми братами будувати нову Україну. До того «будування» не треба нам дерева й заліза, але знання і щирости та любови. Остаточо я ходжу до школи українознавства, щоб побільшити мою любов до України. Ми не можемо когось дійсно любити, якщо його не знаємо. Кінчаю-

чи, хочу сказати, що я ходжу до школи українзнавства тому, що я хочу і можу».

Інший варіант: «...бо тепер по всяких книжках є написане, що все є московське, а мені треба буде колись оборонити українське насліддя».

Такі голоси в оригінальному переданні висловлює молодь, такі відкриває істини, сумні, веселі, тривожні, а часом і смішні, так як поет каже: «молодь-юність має на тривоги право..., бо що ж то і за юність без тривоги!»

Реасумуючи, треба відмітити, що в цих коротких роках нашої адолесценції (роки від 13-21, а в Америці молодих такого віку є 40 мільйонів, тобто 20% населення), юні нагло сподіваються приготувитись: 1) до праці, 2) для зміни політичного-соціального статусу як громадяни, 3) до подружжя, 4) до відносної сепарації (відчуження від родини й встановлення свого власного незалежного родинного життя, 5) до зрілого сприймання життя, вироблення зрілої філософії життя.

Проблеми, як бачимо, не легкі, коли зважити, що є раптові зміни в суспільстві, такі як убогість, дискримінація, хаотичне міське життя, війна і повний занепад *традиційної* культури та родинних зв'язків (такі лиха як наркоманія, порнографія тощо). Та це не означає, що цих проблем не можна перемогти, бо як уже перед тим відмічено, *юність-молодь* без сумніву *дужга і сильніша* як сума всіх проблем.

Мистецтво іде вперед, а за ним сторожа.

Письменник, який не заглиблюється, завжди втримується на поверхні.

Деякі щаблі кар'єри ведуть на шибеницю.

Там, де всі співають на одну ноту, слова не мають значення.

В час небезпеки не входи у себе, там тебе найлегше знайдуть.

Будуймо погляди тимчасовими: ану ж станеться землетрус.

Питання пластової ідеології

Микола Плав'юк

МІСЦЕ ПЛАСТУ В УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ

(Доповідь виголошена на 9-ому КПЗ'їзді Канади в листопаді 1971 р. в Торонті)

Ми підходимо до теми із ствердженням, що українська спільнота є на шляху росту, що серед неї куються нові цінності та що Пласт бере в тому процесі росту переважливу участь.

Що нового настало тепер в житті нашої спільноти, що ми хочемо насвітлити це сьогодні? Перш усього стверджуємо зовсім виразне бажання українців бути собою. Воно чітке і там на Рідних Землях, і тут у Канаді, і в інших країнах, де є українці — скрізь помітне та виразно закарбоване це бажання подіями останніх років.

І тут і там посилені наші зусилля на відтинку боротьби за самобутність нашого народу. Там і тут ми добилися несподіваних вислідів, там і тут ми побачили несподівано нові вияви боротьби за ці наші ідеали. Проте — чи не найбільшою несподіванкою для багатьох з нас було саме те нове, те свіже у виявах боротьби, а не саме її спрямування. Фактично мета наших змагань не змінилася в останніх 50-ти роках, але наскільки іншими є вияви, форми, методи тієї боротьби.

Щоб змалювати хоч кількома картинами мої твердження, рекомендую всім відтворити у своїй пам'яті такі факти: боротьба українського народу між 1-шою і 2-гою світовими війнами велася під очевидним впливом покоління творців Української Держави 1918-1921 рр., учасників її військових формацій чи політичних партій.

В останньому десятиріччю маємо діло з новими явищами. Не лише молодша генерація перейняла чоловічі місця у тій боротьбі, але вихідною її точкою, методами, платформою, з якої ця молода генерація змагається, стали т. зв. конституційні права, забезпечені ворожим режимом нашому народові. Іншими словами, коли попередники програми вели нерівний бій на

фронтах українських воєн і революцій — наші сучасники відновили бій на накинній ворогом плятформі, воюють накиненими ним формами, вдаряють у найслабші місця ворожої системи.

Хтось скаже — чи це таке важливе? Мені здається, що так! Виглядає, що без таких виявів, без таких форм, без таких методів — не було б і боротьби. Бож покоління учасників Крут, Базару, Зимового походу, — покоління 1-го Листопада, Мотовилівки, покоління, для якого дати 22 Січня 1918 і 1919 рр. чи прізвище С. Петлюри виповняли зміст, — зійшло законом природи з нашої політичної шахівниці.

Але на місце цього покоління вийшли діти українських колгоспників і міського пролетаріату, діти часто навіть нехрещені в наших церквах, чи без належного релігійного виховання, діти, які не пройшли вишколу в наших революційних підпільних формаціях, діти, політичне кредо яких формувалось не на наших визвольних програмах, але на очевидних суперечностях советської комуністичної доктрини; — це вони, молоді українські інтелігенти з комсомольським чи партійним квитком, чи й без них, опинились у зтяжньому зударі із системою; це вони відчули її дошкільний фальш і необхідність змагатися за її повалення, напруву чи зміну.

Це переважливе, що наголос в боротьбі за права нашого народу молодше покоління ставить в площину вселюдських, універсальних вартостей. Як советський режим з успіхом може послуговуватись аргументом про те, що ферменти в Україні є спричинені буржуазним українським націоналізмом, коли речники тієї боротьби прикривають свої позиції не лише парagraфами советської конституції, але й марксистською теорією чи лєнінською національною політикою? Як боронити централізм Москви, проти яких виступила українська інтелігенція, коли вся советська преса переповнена закликами до боротьби проти колоніалізму та імперіалізму західніх імперій, як протидіяти тенденціям відділення УССР від СССР, коли в цілому світі розчленовано колоніяльні імперії, як виступати проти хартії прав людини, на яку покликаються українські публіцисти, коли на терені ООН делегати СССР роками прибирали позу оборонців тих позицій?

Врешті, — як можна відмовляти Україні того, що Китай, Польща, Чехо-Словаччина, Румунія, Угорщина, не згадуючи

вже про Альбанію чи Югославію, взяли проти волі Москви? Нам відома низка картин із життя цих країн.

А як у нас? — Ми також переживаємо прецікавий процес розвитку життя нашої спільноти поза Україною. Ще так недавно нам читали лекцію про те, що українці Канади — це гейби окрема раса людей у відношенні до українців США, Аргентини, Бразилії чи Австралії. На ці партикуляризми громада дала спонтанну відповідь хочби проведенням СКВУ в 1967 р.

Ще так недавно нам вказували шлях, який мав повести до латинізації Української Католицької Церкви, а сьогодні ми є свідками успішної боротьби за помісність УКЦ.

Ще недавно нас переконували, що з канонічної точки зору не можна поважно трактувати існування Українських Православних Церков як повновартісних одиниць, а сьогодні ми є свідками братньої любови і виявів пошани до митрополита Української Автокефальної Православної Церкви й Української Православної Церкви США, Владики Мстислава, які приходять від нікого іншого як від Вселенського Патріярха Православної Церкви з Константинополя.

Ми ще пам'ятаємо, як нам пропонували змінити наші прізвища, уподібнювати їх до англomовного звучання, а тепер перед нашими очима пройшли картини квебецької революції, яка перемінила Канаду, ту перлину в короні Британської імперії, з колонії у нову державу, яка мусить іти власними шляхами і в жодному випадку не може бути сателітом Британської Держави.

Це лише декілька ілюстрацій, але вони до глибини сколихнули нашою спільнотою в Канаді. Так, справді до глибини! Бо не лише організована її частина при церквах, у громадських організаціях, але й широкий загальний відчуття, що повіяло новими вітрами, що змінилась кон'юнктура. Сьогодні вже нема причини соромитись того, що ми українці. Ба, що більше, — тепер з українством починають ідентифікувати себе навіть такі елементи, які засимільовані мовно.

Чи недавня конференція в Тандер Бей не виявила, що до українського культурного процесу стають нові сили, навіть без достатнього знання української мови?

Підсумовуючи сказане, робимо такий висновок: живучість нашого народу і готовість змагатись за належні йому права виявляються в нових виявах так в Україні, як і поза нею. Ті вияви дуже часто спонтанні, а у всякому випадку вони не

пляновані якимось одним оперативним центром. Навпаки є симптоми, які вказують, що через закріпленість багатьох наших центрів ті вияви проходять понад чи побіч них, і на тому тлі виростає зовсім нова констеляція сил в житті нашої спільноти.

Все це не могло остатися без впливу на Пласт. Наша організація силою того, що в ній гуртується багато молоді, дуже часто була податливіша на ті зміни, ніж цього собі ми бажали б, чи до цього ми самі готові признатися.

Якщо колинебудь в минулому були серед пластового провідного ядра погляди про доцільність своєрідного пластового гетта серед нашої спільноти, то ці погляди зазнали дуже поважної поразки в останньому десятиріччі.

Добре чи зле, але впливи життя нашої спільноти такі сильні, що жодні китайські мури не відгородять Пласту від нашої спільноти. А якщо так, ми краще скажімо собі, хочби при нагоді такого збору як сьогодні, що це означає і то не лише в теоретичній, але й чисто практичній площині.

Чому я кладу наголос на той другий аспект? З двох причин. По-перше в теоретичній площині ми маємо відповідь на основі питання цього комплексу, схвалені ПКДругим і останнім збором (5-тим) КУПО. А по-друге ми мусимо розуміти, що практична дія для нас часто важливіша від загальникових декларацій.

Якщо б ми провели серед нашої спільноти анкету популярності двох канадських прем'єрів, а саме Діфенбейкера і Трудо, то перший напевне має більше популярності.

Якщо ми вглибимося в причини того, то, очевидно, що вирішно в цьому заважили публічні заяви в українських справах обох цих прем'єрів. Одні заяви були для нас дуже милозвучні, а інші непопулярні.

Такими, отже, критеріями формується те, що ми можемо звати публічною opinio. Але на ділі, холодна аналіза викаже, що з милозвучних заяв прем'єра Діфенбейкера ми маємо не більше користи ніж шкоди від заяв прем'єра Трудо. Іншими словами по суті, в практичній дії, ні одні, ні другі заяви не мали надто великого впливу на українську реальну дійсність. Але сам факт неприхильного наставлення до особи прем'єра Трудо серед нашої спільноти в Канаді настільки поширений, що існує реальна небезпека, що це упередження до нього

може перемінитись на байдужість, а то й ворожість до програми, яку він запропонував у своїй політичній декларації з 8 жовтня ц. р., і яка для нашої спільноти може відкрити нову добу, нові можливості.

Виходячи із заложення, що уряд Канади допомагатиме зберігати культурні цінності етнічних груп в пропорції до того, наскільки вони самі прямуватимуть до того, ми бачимо, що це означає для нашої спільноти у практиці. Це не побожне бажання, це не передвиборча обіцянка — це визов нам і нам подібним. І якщо хочемо бути собою, то і федеральний уряд нам допоможе. Але без нашого власного активізму, ледве чи можемо такої допомоги сподіватися?

Ясно, що мета і політичний приціл Федерального Уряду Канади не завжди тотожні з нашими інтересами, але від нас залежатиме, чи ми зуміємо використати теперішнє наставлення канадського уряду для наших потреб.

Ця політика Федерального Уряду Канади випрацювала програму таких 6 окремих груп:

1) фінансова допомога для виявів культурної дії різних етнічних груп;

2) студія взаємовідносин між збереженням окремих мов і культурним розвитком етнічних груп. Ця студія має бути закінчена до 1 року;

3) історія етнічних груп — Федеральний Уряд фінансуватиме оформлення історії 20-ти різних етнічних груп Канади;

4) канадський етнічний студійний центр — подуманий як орган студій, але може займатися також унапрямуванням розвитку етнічних груп Канади через Державний Секретаріат в Оттаві;

5) допомога для імігрантів для вивчення англійської і французької мов;

6) програми федеральних культурних агенцій (музей, національне фільмове бюро, національна бібліотека, державний архів) у відношенні до етнічних груп мають віддзеркалювати цю нову політику уряду. Нічого не сказано, вправді, про СіБіСі, але надіймося, що і ця агенція буде включена в ту політику.

Якщо додати до цього виразну тенденцію Федерального Уряду Канади переконати провінційні уряди, щоб вони у юрис-

дикційних доменах практикували такий же підхід, то для нас мусить стати очевидним, що політика прем'єра Трудо у внутрішніх справах пішла далі ніж будь-коли за попередніх прем'єрів. І тепер запитаймо себе, який вплив ця політика може мати на життя нашої спільноти і яке відношення до цього Пласту.

Перше і головне ствердження, яке нам слід зробити, — це надія, що при такій настанові канадського уряду можуть створитися дійсні передумови для того, щоб підняти рівень культурного життя української спільноти в Канаді.

Це далекойдуче у своїх наслідках потягнення уряду Канади може створити дійсно тверде запліччя для дій Пласту серед нашої спільноти як цілоти, а не лише її малої частини.

Наші надії на українське шкільництво, наші апелі про зберігання української мови, наша теза, що успіх виховного процесу вимагає синхронізованої співпраці дому, церкви, школи й молодечих організацій знаходить нові перспективи, викликає надії на успіх.

Всі ці оптимістичні прогнози можуть бути здійснені на терені Канади під умовою, що провід нашої спільноти відповідь вимогам, поставленим перед ним, і докаже, що змаг за повноцінне збереження і розвиток української культури в Канаді є справді вимогою нашого загалу.

І саме тут одне із завдань громадян вихованих у Пласті. Вони повинні опинитись при кермі наших церковних і світських організацій, і по тій лінії їх унапрямявати. Якщо останній Конгрес Українців Канади можна уважати барометром, то виглядає, що ми є на добрій дорозі.

Тільки тоді, коли ми діб'ємося впливу на провід нашої спільноти, можемо вірити, що знайдемо у цій спільноті зрозуміння для дії Пласту. Це ми можемо досягнути працею кращих наших одиниць. Успіхи таких наших друзів з Пласту, як Павло Дорожинський, Юрій Даревич, Василь Янішевський та інші — це найкраще ілюструють.

А які завдання на тлі тих відносин припадають на нашу організацію як цілість? Хоча як парадоксально це може звучати, але ми мусимо почати від того, щоб усвідомити загал пластового активу, що дійсно ми досягнули працею та ухвалами ПКД і постановами останнього збору КУПО в 1970 р. Ті постанови не лише потвердили життєвість пластових засад, ідей-

них основ, методики праці, але вони дали пояснення, які впливають із сучасної дійсності, і в тому є їхня актуальність. Однак рік проминув від закінчення ПКД, і в мене немає переконання, що ми **справді** вступили в **новий** етап, що ми ведемо свою працю справді з новою настановою.

Рамовий план праці ГПБулави часово передбачував приблизно такий поділ праці на 3 роки: перший рік — видання матеріалів ПКД і КУПО, оформлення потрібних правильників, розбудова апарату для дії Пластової Організації; другий рік в основному має дати нам наголос на вишкіл провідницьких кадрів, озброєних потрібними їм посібниками і матеріалами на те, щоб у третьому році ми могли приступити до своєрідної експансії пластової дії в терені. Цей план, по-моєму, не лише правильний, але й реальний. Однак його успішне проведення вимагає зусилля нас усіх.

Ми вже в першому році бачимо ті труднощі, які є перед нами. Найважчі з них — це наставлення молодшого провідницького елементу до відносин у Пласті. Правда, що ПКД йшов в тому дусі, щоб підкреслити всіма нашими виявами, що Пласт — це молодеча організація. Чи є кращий спосіб на це, ніж заманіфестовання цього омолодження головного пластового проводу? І тому ми послідовно мусимо добиватися того, щоб омолодження наступило на всіх щаблях нашої організаційної пластової системи. Наскільки ми готові до цього в Канаді, — побачимо при закінченні цього З'їзду.

Омолоджені проводи Пластової Організації мусять внести в нашу організацію новий стиль, нову атмосферу. Правда, що ПКД ствердив, що наші засади правильні, але всі ми знаємо, що в практиці треба багато чого ще виконати. Ми як організація "обросли мохом". Не тим, про який говорив пл. сен. А. Мілянич в Ашеффенбурзі під час 1-ого Пластового Конгресу в 1948 р., але тим, який впливає з пластової бюрократії й адміністрації. Наші доми, табори, взагалі матеріальні справи починають вибиватись на переважливе місце в пластовій дії, але якість **виховної** дії не завжди йде впарі з тими зусиллями. Ми ще занадто уважаємо Пласт як організацію для молоді, а не даємо змоги молоді почувати себе у Пласті як у **своїй** організації.

Недавно ми пройшли на терені Канади пробу нашої громадської і пластової зрілості у справі т. зв. "прогулянки подружки Тоні". Повчаючим для нас є те, що частина нашої

громади, а подекуди і дехто з Пласту зовсім не хоче бачити основної проблеми і зводить дискусію на манівці полеміки на рівні колишньої “таборової” (Ді-Пі таборів!) загумінкової політики. Ми ствердили, що для Пласту зв’язок з Україною є необхідністю. Без нього немає надії на успіх нашої праці. Тож замість того, щоб застановлятися, як це зреалізувати — ми звели ту справу до абсурдної полеміки, яка нічого не допомагає справі. Зв’язок з Україною для нас не політика, — це бажання нашої молоді, і в цьому слід їй допомогти. Не можемо втекти з поля бою в цій справі. Ми мусимо бій виграти, але не з тими, які виступають **проти** Пласту в українській пресі, бо це неважливе, але виграти бій з тими всіма об’єктивними і суб’єктивними принципами, які ізолюють нас від України.

В подібній площині стоїть справа Уладу Старшого Пластунства. Ми відчуваємо, що той улад не знайшов себе, не полонив у своїй системі душ нашої молоді. Якщо молодь УСП не дістане задоволення своїх бажань і амбіцій у Пласті, то вона піде через СУСК поза Пласт, і ледве чи багато з них повернеться пізніше до активної праці не лише в Пласті, але й серед нашої громади.

Дехто побоюється, що для нас великою небезпекою є зазіхання політичних груп на пластову молодь. В цій справі в нас є виразна настанова щодо УПН та УПЮ. Але членство УСП і УПС не може бути байдужим до українського політичного світу. Прірва між тим світом і членством Пласту у зрілому віці доведе до того, що політичні амбіції нашого членства стануть заспокоювати чужі, неукраїнські світи, а до цього не можна допустити, бо це було б зі шкодою для цілості нашої справи.

Не менше контрверсійною справою є проблема нашого церковного життя. Воно пристрасно ферментує. І тоді, коли Пласт не може бути байдужим до тих проявів, а навпаки членство УСП та УПС повинно в ті справи активно включатись, — то відповідальністю пластових провідників є подбати про те, щоб наша молодь з УПН і УПЮ не опинилась в конфлікті з батьками чи церковною ієрархією в церковно-релігійних справах.

Без огляду на всю пристрасність того відтинку — все ж мусимо пам’ятати, що без нього, як і без політичного сектора життя нашої спільноти було б неповне, і тому ці обидва від-

тинки нам необхідні, а через те й вихований у Пласті елемент мусить бути там активним.

При кінці нам слід з'ясувати наше відношення й до інших молодечих формацій, які діють серед нашої спільноти. Думаю, що воно повинно і мусить бути **дружнім**. Ми не входимо в те, чому в нас так багато молодечих організацій. Ми сприймаємо це як факт і всім їм бажаємо успіху. Але нам здається, що саме життя починає підказувати нам, що українські молодечі організації повинні б поділятися на базі основних елементів їхньої дії (спорт, плекання культурних вартостей, товарисько-розвагові тощо) ніж на основі політично-конфесійних принципів.

Схвалений на 1-ому зборі СКВУ **виховний ідеал** української молоді повинен зобов'язувати всі наші молодечі організації в тому напрямі, щоб вони своєю активністю і змістом дії наближали своє членство до досягнення того ідеалу.

Слід нам застановитись також, чи наш студентський сектор має бути доповненням до дії УСП і чи Пласт правильно розв'язує це питання.

Як бачимо, є цілий вахляр питань, які на відтинку нашої спільноти і її життя заторкують Пласт. Маючи на увазі, що ми є складова частина нашої спільноти, докладімо всіх зусиль, щоб наша відповідь на ті питання була такою, яка допоможе нам служити краще нашому народові у прямуюванні до досягнення його слушних прав.

Біда, коли голова того, кому аплодують, опиниться між долонями аплодуючих.

Вірю в кінець організного життя на землі, але ні трохи — організаційного.

Він був вірний хорунжий. Коли тримає держално прапора, не дозволяв собі нігим відвертати увагу, навіть зміною кольорів на прапорі.

Народ може мати одну душу, одне серце, одні груди, які підставлятиме під кулі, але біда, коли він має тільки один мозок.

Дмитро Попадинець

ПЛАСТОВА ОЩАДНІСТЬ

Чому “пластова”, а не якась інша? Називаю “пластова”, бо вважаю, що лише пластова ощадність може бути цілеспрямована й послідовна.

Слово ощадність чи прикмету ощадности можна примінити до багатьох окремих і збірних справ, що творять наше особисте, родинне, громадське й національне життя. Ощадність часу або точність є дуже цінною прикметою людини, родини, а то й народу.

Ощадність в ношенні одягу, взуття та в уживанні книжок, роверів, авт, мешкань, хатнього устаткування виявляється загальною обережністю, чистотою, консервацією, охороною перед нищенням. Дбайлива схова́на і презервація всякого роду харчів має велике значення не лише для бюджету кожної родини, але також і для її здоров'я.

Першою і найціннішою ощадністю є щоденне дбання про наше здоров'я. Кожна наша нерозважність приносила нам простуду, кашель, біль голови, поранення рук або ніг, а вже щонайгірше — анемічність або й каліцтво. Не одна нерозважна дитина покутує ціле життя слабким здоров'ям чи каліцтвом через ту нерозважність. А скільки з них заплатило за це й життям? І не одна доросла людина, щойно при п'ятдесятці починає відчувати різні болі, недомагання шлунка, віддихових органів, легенів, нирок, дефекту серця тощо, що є вислідом браку чи занедбання ощадности під час наших молодих нерозважних років.

Як бачимо із наведених прикладів, то слово “ощадність” має дуже широке примінення і глибоке значення. Ми, звичайно, розуміємо під ощадністю — ощадність грошей. Гріш — це є вимінний середник вартости різних матеріяльних засобів. Тому ми, на перший погляд, уважаємо, що лише гроші — це ознака маючости, багатства.

Мова про те, щоб ми, пластуни, мали щоденно на увазі ідею ощадности всього того, з чим зустрічаємося в житті, а в тому й грошей.

Живемо в дуже сприятливих умовах. Наші рідні обдаровують нас усім, що нас цікавить, а то й грішми, мовляв, купи собі щось цікаве... В крамницях, куди повернешся, всього багато, а в тому і солодощів, мороженого — “для ощадности зубів”. І так розтрачуємо гріш і навіть не подумаємо, скільки то витрачуємо ми тижнево, місячно й річно... А що було б, як би ми шляхом пластового заробітку та хоч частиною пластової ощадности тих дарунків від рідних і тут і там зароблених грошей, усвідомили і навчили наше новацтво і юнацтво щадити, вкладаючи гроші, чи то дома “до горщика”-“свинки”, чи то таки на ощадностеву книжечку в пластовій домівці, як це роблять у Торонті, у власній кредитово-ощадностевій кооперативі, чи в пластовій домівці в Монтреалі до каси станиці Української Національної Кредитової Спілки, що урядує в часі пластових зайнять кожної суботи.

Чи не було б вітальним явищем уведення звичаю, що зчасом перейде в традицію, щоб члени наших всіх трьох виховних уладів робили виплати членських внесків з рахунку своєї пластової ощадности.

Як було б приємно батькам і рідним, а також і виховникам, якби хоч раз у рік поодинокі новацькі рої й гнізда та юнацькі гуртки й курені оплатили собі з рахунку ощадности прогулянки-екскурсії до визначних історичних місць, ботанічних і зоологічних городів-парків, індіанських заповідників, музеїв, бібліотек, друкарень, морських пристаней, індустриальних заведень будови кораблів, літаків, автомашин та інших видів промислу й торгівлі. Чи не було б цікавим оглянути військові вишкільні бази й академії, як Вестпойнт у США і в Кінгстоні в Канаді та багато, багато іншого, що полонить цікавість молоденьких умів.

Чейже кожна місцевість має свої, не всім і не завжди доступні місця, гідні подиву, а зокрема для молоденьких пластунів, що вже змалку мріють стати тим чи іншим фахівцем, професіоналістом. Вони роками роблять колекції-збірки забавок, рисунків, журналів, а згодом монтують всякі апарати, інструменти, машини і т. п. А скільки з них здійснює дитячу мрію, досягаючи вимріяну професію? Це ж шлях до феноменальности, а там і до геніяльности, до мистецтва в повному розумінні того слова.

Якою несподіванкою було б, якби пластун чи пластунка оплатили собі побут на літньому чи зимовому — лещетарському

таборі з рахунку дрібної пластової ощадности? А скільки варт морально-виховний аспект тієї ідеї ощадности, що буде унапрямувати життєвий шлях наших самовихованків і вихованків? Ощадність бо є споріднена з концептом бюджету особи, родини, громади і нації — держави.

Скільки то нас пластових сеньйорів, сьогодні вже “сороківців” і “шестидесятників”, втратили одного або й обое своїх батьків в часі Першої чи Другої світових воєн, скільки то опинились у скрайній матеріальній нужді по тих війнах із своїми родинами й самі, і то в різному віці, в т. зв. “перехідних таборах для втікачів” — переселенців. І лише пластова самозарадність старших виявилась рішальним порятунком, а проворність юначок і юнаків зумовили їм можливість набутти чи докінчити освіту ще в таборах переселенців в Зах. Європі чи вже в країні нового поселення, і з них маємо сьогодні надзвичайно цінних як і пластунів, так і корисних та надійних громадян.

Якщо ми маємо передавати молодшим від себе, себто нашим пл. вихованкам, всі добрі прикмети пластування і приготувляти їх бути озброєними всіма 14-ти точками пластового закону в зустрічі із твердими вимогами життя в індивідуальному, родинному і громадсько-національному житті, то мусимо в часі їхнього всебічного формування передати їм практичними прикладами і завданнями реалізацію пластового закону, який спільно із трьома головними обов'язками пластуна — повинен віддати українському суспільству юначку чи юнака, зокрема тих, що є на високошкільних студіях, на службу українській нації і країні нового поселення.

Пластовий заробіток і пластова ощадність є впливом духа пластового закону ще з часу постановня Пласту 60 років тому. Є вони однаковісінько актуальними і тепер, а не лише традицією минулого, як дехто залюбки повторяє. Клясичним прикладом служить нам п'ятирічна студія всіх комісій ПКДругого з участю молодшої і творчої генерації “тридцять і сорок річників”, що ще раз підтвердила життєву правду, що ми у Пласті є на правильній дорозі. Тим ми повинні гордитись, бож “Пласт — наша гордість і мрія”, бо “в Пласті росте новий люд”.

Нехай члени кадри пластових виховників дбають про ті незаперечні і завжди цінні прикмети людини в молоденьких

істотах, щоб були відпорними на всі ті небезпеки молодого віку, що їх оточують, а зате прямували одинцем і спільно до висот, призначених людині її Творцем.

Куток Пластприяту

Андрій Коморовський

ОПІКУН ПЛАСТОВОЇ ЧАСТИНИ

Успішний процес виховання пластової молоді зумовлений повною координацією поглядів і дій поміж окремими його чинниками, а саме: родиною, церквою, українськими школами, суспільним середовищем та Пластом. Тільки об'єднаними зусиллями батьків, церкви, школи та всієї нашої громадськості ми зможемо виховати характерну людину, повноцінного громадянина, свідомого члена нашої спільноти.

Відомо, що на виховання впливає все оточення, а в цьому діють і сприятливі й несприятливі фактори. Серед несприятливих — невміння батьків виховувати дітей, погана поведінка окремих дорослих, “вулиця”. Подолати несприятливі впливи можна тільки у тісній взаємодії названих чинників. Те — як батьки виховують своїх дітей-пластунів, не є виключно їх приватною справою. Якість виховання дітей-пластунів має посередній вплив на композицію і характер нашої пластової організації.

Конечним є встановити єдність дій родини і Пласту, піднести відповідальність батьків за виховання дітей, допомогти їм оволодіти мистецтвом виховання та спільно з пластовими виховниками плекати у дітей зацікавлення до навчання, працовитости та інших моральних вартостей, охоплених пластовим законом.

У виховній діяльності Пласту найважливішою є **співпраця** батьків з пластовими виховниками (зв'язковими, гніздовими). Співпраця повинна створити якнайкращі умовини для ментального, суспільного, духового та фізичного розвитку пластової молоді. Якщо між батьками і виховниками є наставлення противорічне чи байдуже, то такий стан приводить до роздвоєння лояльності пластуна, робить його непевним, роз-

чарованим, а навіть бунтівничим щодо добрих виявів одних чи других; наприклад — виховник каже юнакові брати участь “в коляді Пласту”, а батько волить, щоб він в тому часі брав участь у родинному різдвяному святі. Один і другий мають добрі аргументи, але що тоді діється з юнаком — зайво коментувати.

Для створення гармонійної атмосфери та взаємного розуміння між батьками і виховниками батьки повинні мати повне довір'я до виховників та здобути їх для себе. Це можуть батьки досягнути тільки постійною готовістю допомагати виховникам у проведенні пластової програми, забезпеченням пластових частин відповідним вирядом, приміщенням, зацікавленням пляном пластової праці і прогресом частини та врешті заслуженим признанням пластовим виховникам.

Для того, щоб пластова ідеологія, пластові прикмети, прищеплені пластунові під час пластових зайнять, закріпились і стали стилем його життя, необхідно також, щоб і батьки їх знали, плекали та розвивали в родинному колі.

Щоб координувати виховну дію поміж батьками, церквою, українською школою з одного та пл. виховником — з другого боку, увели у Пласті функцію опікуна пластової частини (роя і гнізда в УПН, гуртка і куреня в УПЮ). Отже, роля такого опікуна — це в основному координація виховної дії, про яку ми попередньо згадували.

Ця функція опікуна, по своїй важливості, є другою після функції пл. виховника і вимагає відповідної людини, яка познайомилась би з пластовими принципами, методами та засобами виховання, повірила б у них та цю віру передала б іншим батькам. З огляду на важливість цієї функції кожний опікун повинен пройти відповідний курс. В дальшому присвятимо нашу увагу в основному ролі опікуна пластових частин юнаків.

Завданням опікуна пластової юнацької частини в першу чергу є відтяжити виховника від адміністративної праці у пластовій частині, щоб таким чином дати йому якнайбільше можливостей сконцентруватися на вишколі юнаків.

Тут не буде зайво ще раз підкреслити те, що передумовою успішної виховної праці є взаємний респект і довір'я, як також тісна гармонійна співпраця опікуна із пл. виховником; опікун помагає виховникові провести намічену програму пластової частини. У деяких випадках він може заступати вихов-

ника, зокрема тоді, коли треба мати нагляд над пластунами на прогулянках чи на таборах.

Обов'язком опікуна є слідкувати за виховною дією у пластовій частині; у випадку незадовільної праці впорядника звернути на це увагу виховникові, а в крайньому випадкові зажадати звільнення впорядника. У справах, які відносяться до самого виховника, опікун звертається до провідника кадри виховників (чи кошового). Опікун може пропонувати кандидата на виховника, якого після належного вишколу провідник кадри виховників (чи кошовий) призначає на відповідне становище.

Важливим є, щоб спостереження самих батьків пластунів, які (спостереження) опікун повинен від цих же батьків збирати, він обговорював з виховником. Цим можна усунути багато випадків, прикрих у своїх наслідках, неприємності, сплітки, а цим самим зберігати добре ім'я Пласту. Опікун також інформує батьків та передає їм побажання і зауваги виховника.

Опікун відповідає за фінансування пластової частини. Він допомагає виховникові виготовити річний бюджет, згідно із запланованою програмою: "що будемо робити?", "скільки грошей нам треба?" і "як ці гроші здобути?" Тут треба додати ще закуп виряду, відзнак, книжок, покриття коштів вишколу тощо.

Завданням опікуна є знайти нагоду на пластовий заробіток для юнаків, як також допомогти, якщо знайде потреба, скарбникові куреня правильно вести касове діловодство, господареві куреня — інвентуру та зберігання майна.

Він допомагає виховникові у приготуванні прогулянок, мандрівок, таборів. Находить відповідні місця на табори, забезпечує табір духовною опікою, медичною опікою, доставою харчів, полагоджує транспорт тощо. Окрему увагу він повинен звернути на те, щоб пластова діяльність не припинювалася з кінцем шкільного року.

Опікун повинен подбати, щоб так виховники, як і впорядники, а також юнаки брали участь у всіх можливих пластових вишколах. Якщо виявляється потреба, він старається покрити кошти таких курсів. Чим краще вишколені виховники, чим більше інструкторів у частині, тим краща запорука успіху пластового виховання.

Опікун у порозумінні з виховником влаштовує курінні чи гніздові свята з участю батьків, як також самодіяльні гурт-

ки, товариські зустрічі, спортивні змагання, світлиці (випозичає фільми), танцювальні вечірки; тут якраз місце налагодити співпрацю з куреннями пластунок.

Опікун організує екскурсії до наших установ, редакцій, друкарень, майстерень різьбарства, гончарства, відвідини парламентарних сесій, суду, театрів, галерій тощо. Не раз опікун піддає думку для роблення добрих учинків, наприклад, — розвага для старших у домі для старших, відвідини у лікарнях, втримування порядку на різних громадських імпрезах тощо.

Добрий опікун дбає, щоб наша спільнота була поінформована через пресу і радіо про працю його частини. Він також заохочує дописувати до пластових журналів.

Він повинен також плекати особистий зв'язок з впорядниками, висловлювати їм час від часу признання за їх зусилля, за успіхи у приватному житті, пам'ятати про їх день народження, влаштовувати для них принагідні приватні гостини. Зокрема опікун повинен допомагати їм знайти працю під час вакацій. Нема сумніву, що через такі взаємини впорядники відчуватимуть вдячність і задоволення та докладуть усіх зусиль, щоб найкраще вив'язатися з накладених на них обов'язків.

Це саме відноситься також до виховника. І хоча він може й не очікує признання за свою працю, але він напевне його оцінить. Не можна також забувати про дружину виховника, і при нагоді запросити і її на товариську зустріч.

У відношенні до батьків завданням опікуна є подбати про усвідомлення батьків у пластовій ідеології і методиці. Цю акцію можна вести різними способами, як от — фаховими доповідями та літературою, семінарами (при цьому треба старатися, щоб батько і матір разом на них були присутні), періодичними листками, інформаціями.

Опікун повинен познайомитися з усіма батьками своєї частини, щоб бути добре зорієнтованим, якими людськими та матеріальними ресурсами він розпоряджає. Деякі батьки зможуть своїми вміннями допомагати у програмі. Можна уявити собі, з яким захопленням старші юнаки вивчали б, наприклад, автомеханіку. Інші батьки могли б навчати співу, фотографії, драматургії тощо. Цікаво було б, якщо б знайшовся батько, який допоміг би приготувати веселу ревію. Це, може, один з найкращих засобів зв'язати молодь із сценою, чи, наприклад, накрутити короткий фільм.

Багато батьків мають великі посілости, т. зв. катеджі, куди гуртки могли б піти на прогулянки чи короткі табори. Інші батьки розпоряджують гарними кімнатами, де можна б було проводити культурні товариські зустрічі з відповідною програмою.

Знання особистих обставин батьків послужить опікунові також і у випадку потреби допомогти батькам. Бувають випадки, що батьки не мають грошей на оплату таборів для своїх дітей. Соромлячись просити про звільнення від оплати, вони вишукують якесь оправдання. Тут опікун повинен дискретно полагодити справу в користь пластуна.

Врешті опікун координує співпрацю своєї пластової частини з церквою та з українською школою. Але з уваги на особливість таких взаємовідносин — це вимагає окремого обговорення.

Очевидно, що тут ще важлива рутинна як скликування батьківських сходин та керування ними, звітування батькам і пластовій старшині, ведення діловодства і його документація тощо.

Для успішного виконання такої важливої функції опікун пл. частини потребує співробітників, і ними в першу чергу є опікуни юнацьких гуртків і новацьких роїв.

Треба сподіватися, що функція опікуна у Пласті, що була така важлива в Рідному Краю в час найбільшого розквіту Пласту, спричиниться у наших часах до такого самого розквіту Пласту й у діяспорі.

Справедливість має бути завжди на своєму боці.

Людство, однаке, прогресує: людиновбивців судять щораз гуманніше.

Не забуваймо, що «викінженість» і «кінець» мають один корінь.

І в скелях ідей утворюються пегери, які стають людям за житло.

Роман Дикун

ЩО ЦЕ Є СТАРШИЙ ПЛАСТУН?

Чому я є пластуном? Це є питання, яке кожний учасник організації Пласту повинен поставити собі декілька разів за час свого пластування. Відповідь на це питання, можливо, є різна в різних людей. Ця відповідь є зв'язана з персональністю людини і з її поглядом на життя. Тут я, як старший пластун, поспробую написати свої думки щодо цього питання, — не тому, що вони є всеохоплючі, але тому, що мої особисті відповіді можуть пояснити становище теперішнього старшого пластуна.

Здається мені, що найкраще було б розпочати цю дискусію аналізою сучасного старшого пластуництва. Приходять на думку питання: хто є “старший пластун”? Теоретична дефініція старшого пластуна є така: особа, що закінчила якийсь означений вік (в більшості випадків 17 літ) і пройшла юнацькі вимоги. Це ж тоді із зовнішньої точки бачення визначаємо, хто є наш теперішній старший пластун.

Однаке це ще не є точний і повний образ старшого пластуна. Я уважаю, що на те, щоб бути старшим пластуном, кандидат мусить собі вияснити також мету нашого Пласту, повинен зрозуміти зв'язок Пласту з українським суспільством і мусить зрозуміти помітний вплив Пласту на розбудову індивідуального характеру. Себто, бути старшим пластуном — це є мати вироблений “український спосіб думання”, вміти зберігати українські характерні риси і вміти стосувати їх до нашого довкілля.

Ви, мої читачі, могли б мене запитати, чи цей “український спосіб думання” не є прикметою молодших пластунів — поваків, юнаків. Моя відповідь на це є — ні! Моя відповідь така тому, що уважаю: тому, щоб мати такий індивідуальний спосіб думання, потрібна зрілість в думанні, така зрілість, яка приходить по багатьох роках виміни думок з іншими. І цікавим

фактом є те, що ця зрілість в думанні проявляється у пізніших роках хлоп'ячого віку.

Вплив Пласту на старшого пластуна не означає "сліпо йти" за принципами Пласту. Тих, що так без передумання вірять у Пласт, можна б назвати "пластовими фататиками", і їхній вплив не є корисний. Суть цієї справи лежить в тому: сліпе зберігання принципів Пласту означає жити лише в цій організації і відокремити себе від теперішнього суспільства, — українсько-канадського чи українсько-американського. Але ж, як можна себе так відокремити? Відповідь на це питання знаходимо в основних засадах Пласту.

Пласт був заснований на початку цього сторіччя в Україні, — суспільство і суспільне думання тоді дуже різнилося від сьогоденішнього північно-американського суспільства. І сьогоденішній Пласт, на жаль, зберігає деякі давні концепти, які потребують зрілого і об'єктивного передумання, щоб пристосувати їх до теперішнього життя. Первісні концепти Пласту були: зберігати і розвивати нашу молодь в існуючому довіллі. Теперішні концепції повинні бути — пристосовувати молодь до існуючого довілля, яке є абсолютно відмінне від давнього. Тому то в наших найвартісніших старших пластунах знаходимо прояв індивідуального способу думання, без фанатизму.

Дуже часто виявляється, що головною причиною виступу юнаків з Пласту є те, що вони не знаходять нічого позитивного у вихованні в цій організації, такого чогось, що пізніше можна застосувати в їхньому житті. Вони через своє коротке перебування в юнацтві не мали досить часу і змоги оцінити мету Пласту, і коли з деяких причин мали б підпорядкуватися "фанатичним" старшим пластунам, вони тимбільше не могли зрозуміти конкретної і властивої вартості Пласту в їхньому дальшому житті. Тому той, що може передати іншим і навчити, як практично розуміти Пласт, абсолютно виконує велику прислугу в розвитку пластового юнацтва.

У кожному пластовому домі повинна бути книжка

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД

Написав: Северин Левицький.

136 сторінок. Ціна в Канаді і США 3.00 дол., а для інших країн рівновартість у їхній валюті. Замовляти:

Plastovy Shliakh Magazine, 2445 A Bloor St. W., Toronto 21, Ont.

Дискусійний форум

Теодор Данилів

ХАЙ ПЛАСТ СТОЇТЬ ОСТОРОНЫ!

В ч. 4 (31) "Пластового Шляху" за жовтень-грудень 1971 у відділі "Думки до дискусії" у підрозділі "Церковні справи" редактор нашого журналу у зв'язку із веденою акцією за Патріархат Української Католицької Церкви, запитує:

"Яке становище повинен зайняти Пласт у цій справі? Чи повинен заангажуватись, як організація в цю контроверсію? Чи повинен бути неутральний? Якщо Пласт міжконфесійний, то чи повинен бути замішаний в справі одного обряду? Чи пластуни особисто можуть і чи повинні бути активні в патріархальній акції?"

Дуже добре сталося, що редактор цю справу видвигнув, бо вона дуже актуальна. Дуже добре він сформулював питання для дискусії.

Заки висказати наші погляди у цій справі, зробимо деякі ствердження. Церковно-релігійні справи є справами дуже особистими кожної людини. Для переважаючої більшості віруючих людей ці справи є важливіші ніж справи державні, національні, політичні, суспільні. (Наша "стара" еміграція за океаном може бути класичним прикладом для цього.)

Наш народ (а також і наша еміграція) конфесійно не-одноцілий. Міжконфесійні відносини у нас (хоч назовні могло б виглядати інакше) не є ані ідеально коректні, ані толерантні. І тому про ці справи треба пам'ятати і їх мати на увазі при кожній нагоді, а при підході до справи Патріархату УКЦеркви зокрема.

Коли мова про акцію, яка виринула у нас на еміграції розмірно недавно, то ця справа не тільки не має підтримки серед наших православних братів, але, як стверджує це коментатор "Українського Слова" (Париж), д-р Денис Квітка-Квітковський (сам він православний), більшість православних україн-

ців на еміграції ставиться, м'яко кажучи, неприхильно до Патріархату УКЦ.

Очевидно, українці-католики можуть брати на увагу таке наставлення наших православних братів до цієї справи, можуть з ним рахуватися або й ні, згідно з поглядом, що католики самі найкраще знають, що для їх церкви потрібне чи конечне.

Справа, одначе, зовсім міняється, коли йдеться про становище до цієї справи організацій чи установ, які не є виключно католицького характеру, тобто членство яких є конфесійно мішане (як наприклад, наш Пласт).

Коли б наш Пласт, **як організація**, включився в акцію за Патріархат УКЦ (із всіма консеквенціями того включення), він став би винуватим в нетакті супроти наших православних братів (пластунів та їх батьків), яких він таким способом, не питаючись про їх думку у цій справі і, можливо, проти їх волі, включив би в акцію за Патріархат УКЦ.

Не входячи покищо (і може в майбутньому не треба буде цього робити) у деталі справи, є ясно, що Пласт, як організація, в акцію за Патріархат УКЦ включитись **не може**, бо це могло б довести до розбиття Пласту. І вже один тільки цей аргумент вистачав би для того, щоб Пласт стояв осторонь згаданої акції.

Але є також українські внутрішньо-католицькі причини, задля яких Пласт, як організація, теж повинен стояти осторонь згаданої акції. Справа в тому, що у цій акції в середовищі самих українців-католиків на еміграції досі говорилося й далі говориться, що Патріархат УКЦ потрібний, щоб здійснити помісність УКЦ, щоб у цей спосіб УКЦ могла боротись проти її латинізації, щоб через те УКЦ стала заборолом проти асиміляції тощо. Одним словом говориться про користі, які могло б українцям-католикам принести осягнення Патріархату. Одначе, є і небезпеки, які могли б виринути.

Звернемо увагу тільки на декілька з них.

1. Припустімо, що большевицька влада, обраховуючи приблизно момент, коли пост Патріярха УКЦ став би вакантним, реагувала б УКЦ в Україні і висунула б домагання, щоб Патріярхом УКЦ став хтось із католицьких владик в Україні, що було б зовсім закономірним. Апостольська Столиця мусіла б з тим погодитись. Таким способом УКЦ на еміграції була б відразу підчиненою Патріярхові УКЦ в Києві.

Не тяжко собі уявити, що діялось би тоді на еміграції серед нас. Напевно всі домагались би тоді від Ватикану, щоб нас "відкупив".

Треба признати, що таку можливість ми розглядаємо, як теоретично можливу, але й виключити її зовсім не можна, пам'ятаючи, що коли німецька навала рушила на Советський Союз, то Сталін не тільки кликав наслідувати патріотизм Мініних і Пожарських, але й реактивував Російську Православну Церкву.

II. Припустімо тепер, що Апостольська Столиця відмовила згоди на створення Патріярхату УКЦ (як це, зрештою, вже сталося), а українці-католики, не дивлячись на це, той Патріярхат таки створили, не зважаючи на загрозу, що такий непослух спричинить відлучення УКЦ від Вселенської Католицької Церкви, і таке її відлучення наступило.

УКЦ тоді стає окремішною церквою. А в такому становищі багато українців-католиків в ній не залишилось би. Частина, яка хотіла б залишитись католиками, мусіла б задекларувати себе римо-католиками, інша частина перейшла б до православної церкви. Через це потерпіли б не тільки УКЦ на еміграції та її вірні, але також мовчазна УКЦ в Україні та її вірні.

А цього українці-католики в Україні цілком не хочуть. Власне за те, що вони хочуть бути у злуці із Вселенською Католицькою Церквою, їх там переслідують, їхні переслідування скінчились би відразу, коли б вони перейшли до Православної Церкви. Яке право мають українці-католики на еміграції ставити в таке положення УКЦ в Україні?

III. Припустімо тепер, що Ап. Престіл під "пресією" українців-католиків, тобто під примусом, впливаючи із загрози розколу, згодився на створення Патріярхату УКЦ на еміграції. Не тяжко догадатись, що таке наше вимушення не створило б в Ап. Столиці надто прихильного становища до УКЦ, і вона була б (принайменше за якийсь час) залишена собі самій.

Тоді могло б прийти розбиття на релігійному тлі внутрі УКЦ, яке доповнило б ту руїну, в якій знаходиться тепер життя нашої еміграції. Бо навіть вже тепер це розбиття внутрі нашої УКЦ існує і завдає їй великої шкоди. Отже, і самі внутрішньокатолицькі причини промовляють також за тим, щоб Пласт стояв осторонь контрверсії у справі Патріярхату УКЦ.

Чи в такій ситуації пластуни-католики особисто можуть і чи повинні бути активні в Патріярхальній справі? Безумовно так: і можуть, і повинні. Вони як вірні УКЦ, миряни, мають обов'язок повністю активно ангажуватись у цю справу, бо вона заторкає їх найбільш незаймані духові справи.

При нездоровому фанатизмі, який запанував щодо цієї справи у частини вірних УКЦ, у засліпленні, з яким справу Патріярхату УКЦ ведуть деякі політичні чинники, участь пластунів у акції за Патріярхат УКЦ може мати істотне значення. Пласт виховує своїх членів не на роботів, не на сліпих виконавців чиеїс волі, але на людей із власною думкою у кожній справі, людей з характером, від яких народ і суспільність має право сподіватись розумного, розважного підходу до всіх справ, а коли треба то й розумного проводу.

Щоб вони могли так діяти, їм треба знати всі “за” і “проти” цієї проблеми. Потрібно також, щоб вони могли діяти у тій надзвичайно важливій справі згідно із староримською пословицею: “квідквід агіс, прудентер агас ет респіце фінем”.

Михайло Мохнатий

ЩЕ ДО “ЗАУВАГ МАТЕРІ ПЛАСТУНІВ”

В одному з попередніх чисел ПШляху я прочитав листа “матері пластунів” у справі пластової “Лісової Школи” та відповідь члена проводу “ЛШколи”, який описує в деталях цей цікавий рід пластового таборування і оборонає “Лісову Школу” перед закидами “матері”.

Мушу признатись, що деякі речі в цих листах мене занепокоїли. Я вправді не пластун, все ж таки з Пластом мав діло довгий час і — думаю — розумію і засади й ідейні та методичні заложення Пласту. Я цю організацію дуже високо ціную, бо вона впродовж 60 довгих років була найбільш поступовою виховною інституцією в нашій громаді.

Тим часом в описі “Лісової Школи”, як теж у листі “матері пластунів” зауважую певні прояви, які, на мою скромну думку, ідуть всупереч пластовим ідеологічним засадам.

Я завжди думав, що однією з найважливіших таких засад є братерство. “Пластун братерський-приятельський” каже пластовий закон. В українській громаді пластова братерськість є славнозвісна. Тим часом з опису “Лісової Школи” бачу, що ціла система цього табору йде проти цієї ідеї: ніде не бачу “один за всіх, всі за одного”. Ніде не бачу нагороди за допомогу товаришеві. Навпаки: учасники табору мають точкувати один одного, що відразу звучить мені, як донощиттво. При тому чомусь є квота: стільки учасників пройде, а стільки ні. Чи не краще було б, якби навіть усі “пройшли таборовий вишкіл”, якщо всі є добрі в якомусь році? А часом могли б всі не “пройти”, якщо так вийде. Людину треба міряти саму по собі, а не в порівнянні до інших.

Очевидно, в такій системі, як тепер є на “Лісовій Школі”, кожий учасник старатиметься “стягнути” іншого “надолину”, — бо ж він “про-

йде" лише тоді, як інші будуть гірші від нього. А завжди легше є "стягнути" товариша "надолину", ніж себе "підтягнути нагору", так чи ні? Таким чином замість нагороджувати товариськість, табір "випускає" тих, які найліпші в дипломатичному мистецтві: як "підлизатися" бунчужному, як дати якнайбільше точок-мінусів товаришеві, як йому найкраще "підставити ногу".

Може я помиляюсь. Але маю таке враження. Щоб самому переконатись у правильності своїх думок, я говорив з різними випускниками "Лісової Школи"; на жаль, вони лиш підтвердили мої припущення, хоч два з них пройшли, а лише один — ні.

Друзі! Така метода йде в розріз з пластовою ідеологією, а теж із засадами модерної едукції і психології дітей. Юнак хоче в цьому віці бути одним з групи, а не бути в ситуації "всі проти всіх". Це може дуже поважно відбитись на душі деяких вразливих юнаків, головню тих вдумливих інтровертів, яких Пласт, на жаль, так часто відкидає. Думаю, що до цієї теми повинні вглянути наші психіатри: у Пласті їх є чимало. Звертаюсь до них, щоб вони висловили свої думки щодо цієї справи.

**
*

У "ЛІСОВІЙ ШКОЛІ"

Від Редакції: У зв'язку з дискусією, яка витворилася через різниці оцінки системи точкування у вишкільному таборі "Лісова Школа", містимо "голос юнака" — одного із цьогорічних учасників цього табору.

Я мав нагоду познайомитися із поміщеними у "Пл. Шляху" ч. 1/1972 у справі "Лісової Школи" статтями "Зауваження матері пластуна" та "До зауважень матері пластуна" (відповідь голови Організаційної Комісії "ЛШ" на першу статтю), як теж з текстом статті п. н. "Ще до зауваг матері пластунів" у цьому числі "ЛШ", тож хочу поділитися моїми думками, як учасник цьогорічної "Лісової Школи", про програму та точкування цього вишкільного табору.

Кожна школа, як і "Лісова Школа", має за завдання виховати одиницю і передати їй знання з певних ділянок, оцінити успіхи учасників школи, перевіряючи засяг їхнього знання. Ця перевірка — класифікація — точкування дає оцінку успіхів учасника школи і кваліфікує його до дальших можливостей.

Повертаючись до проблеми "ЛШ", яку я, між іншим, "пройшов", я хочу ствердити, що це був один з найкращих таборів з цілого мого пластування. Тут я зустрів багато нових друзів-пластунів, разом з якими ми старалися виконати наші завдання якнайкраще. Так тут, як і всюди, не всі учасники були однакові; одні кращі українською мовою, інші в практичних зайняттях, одні амбітніші, інші байдужі. У висліді цього не всі могли бути першими чи останніми. І хоча й були індивідуальні різниці,

проте співпрацю і братерство між нами плекали інструктори своїми заохочуваннями та поясненнями під час зайнять. От наприклад — кожний гурток вибирає собі гурткового (щодня іншого!), який провадить гурток упродовж дня у всіх зайняттях. У висліді цих зайнять є признання цілому гурткові. Або далі, — кухар без помочі інших членів гуртка не зладить обіду для табору на час, і через це всі можуть бути голодними, нетерпеливими, чекаючи на спізнений обід. Багато іншого є в таборі, що вимагає співпраці всіх. Крім цього учасники спільно плянують та радяться з інструкторами, як найкраще провести заплановані завдання. І нормально, переважно учасники вишколу подають свої пропозиції, які, якщо будуть виконані, приносять признання для всіх.

У зв'язку з цим тісно пов'язана система точкування. У житті є дуже важливим вміти оцінити іншого, бо оцінюючи свого друга, пластун має нагоду критично порівняти його із собою самим. У гурті друзів — амбіції, донощицтво, "підлизування" таборовому проводові, зависть, несправедливість та "зрізування" товариша в точкуванні не мають місця у цьому таборі. Якщо такі речі трапляються, вони не є гідні пластуна, і це не є виною "ЛПШ", бо характер пластуна повинен кристалізуватися уже від новачтва.

Без системи точкування у "ЛПШ" не було б критерія для оцінки досягнень учасника, поведінки пластуна і розподілу загалу на працюючіших і відданих пластунів та на менше амбітних. Яка була б користь для учасників, якщо би тяжка двотижнева праця не була вповні відмічена. Не було б жадного вдоволення, не було б охоти на майбутнє до змагу та до дальшої праці. Кожний не може "пройти" таборового вишколу, бо не всі надаються до цього. Однак в "ЛПШ" нема "згорі визначеної" квоти, скільки учасників має "пройти" таборовий вишкіл. "Лісову Школу" "проходять" успішно всі учасники, які надаються до цього. Зауваги у статтях щодо несправедливого точкування в "ЛПШ", на мою думку, не є оправдані.

Пл. розв. Андрій Цибульський
5-ий Курінь УПЮ-ів ім. ген. Тараса Чупринки
Торонто, Канада

«Слово не стріла, а глибше ранить». «Гостре словезко коле сердезко». «Мале таке, що й купи не держиться». «Лебезе, як той пустий млин».

(Народні приказки)

*Людина ще й у тому вища за машину, що вміє сама про-
даватися,*

З молодечої преси

Л. М.-Л.

ДУХОВІ КОНТАКТИ

Різні бувають контакти (парафразую Ліну Костенко). Ось бачимо із збірки поезій талановитого молодого поета в Україні промінь, нитку пов'язання, глибокий контакт до серця і розуму, — до студентської громади в Клівленді, створення їхнього журналу. Тема — сучасність. Наша. Там і тут. Мотивація, поштовх — духовий контакт, сильне вичуття пов'язання, співвідповідальність за своїх братів.

«Ми віримо, що новини з України скерують більше уваги нашого суспільства у той бік, і тоді напевно актуальна буде наша справа в світі, а не провінційна». Це цитата із редакційної статті журналу.

«ЛЕТЮЧЕ ВІКОНЦЕ». Журнал Української Студентської Громади ім. А. Коцка з околиці Клівленду, Огайо. Головний редактор — Ігор Цішкевич.

Це ще один типовий вияв нашої сучасної молоді. Моттом до редакційного слова стали слова Євгена Сверстюка: «Коли не ми, то — хто?» Це багато говорить про сучасну молоду генерацію. І їхній коментар про події цього року:

«...Останнім часом знову побільшилися арешти діячів на Україні. Разом заарештовано аж понад сто осіб, з яких відомі були: В. Чорновіл, І. Дзюба, Є. Сверстюк, І. Світлигиний, поетеса І. Стасів, дружина поета І. Калинця і Л. Плющ. Еміграція zareагувала позитивно по летаргійному сні. Деревце, що «оперилося», випростувалось. Ці еміграційні дерева, які були одірвані від своєї землі по другій світовій війні, та які опинилися на «незнайомому ґрунті», не дармували, — бо взяли з собою рідний життєдайний ґрунт (за Д. Донцовом). Але чи будуть тривкі ці дерева? Чи може знову зігнуться від вітру!

Щоб забезпечити зростання, потрібно підливати коріння. На жаль, наш життєдайний дощ падає з України.

Це ті молоді, як Алла Горська, яку забили агенти КГБ, або Валентин Мороз, який знову сидить у в'язниці, які передають нам глибоку віру в майбутність незалежної України. Якась іронія, що люди у тяжких умовах, замість ми на еміграції, є тими іскрами оптимізму...»

Тут маємо вже два коментарі молодих студентів про наше суспільство «тут» і «там». Очевидним є, що опінія про нас, «політичну еміграцію», не є світла. Та вміло підхоплено в цій статті, що «іскрами оптимізму» є наші люди в Україні. (Та чи ж інакше може бути — адже ж там коріння дерева!). А тут доводиться і ці й інші соки пити.

В першому числі «Летючого віконця» у самій редакційній статті є посилання на Ліну Костенко, Є. Сверстюка, Ю. Лавріненка, Д. Донцова і В. Давиденка. І тут бачимо звідкіля ці соки черпають наші студенти. Згадана редакційна стаття є рівночасно і свідчення, що повищі джерела є відомі і доступні нашій молоді, — хоча б тільки її частині. А самі вже читачі поширять круг зазнайомих з ними.

У згаданому зимовому числі, окрім редакційної статті, є шість поезій Василя Голобородька — з деякими дуже вдалим ілюстраціями студента Ігоря Оліяра. Є тут есей Івана Дзюби — «У дивосвіті рідної хати», уривки з захалявного «Українського Вісника» (про Мороза та Горську). Три статті є англійською мовою: інформація про «Український Вісник», уривок із книжки Майкеля Бравна «Фермент ин Юкрейн» та переклад В. Морозового «Замість останнього слова». Англомовні статті мають свій сенс — як готові джерела для студентів для вживання в різних акціях. Та вони не є тут подані окремо — тільки переплетені з українськими статтями.

Від студентських журналів — до демонстрацій, до створення і виступів молодечого ансамблю «Євшан Зілля»; ясним є одне — самостійний, спонтанний зворот певної кількості нашої молоді до загальноукраїнських справ. Бо справи є сучасні, люди є їм близькі і зрозумілі. Контакт безперечний є. Тож і акція та реакція є у типовому стилі сучасної нашої молоді.

Огляд пластових видань

“МІТЛА” — Журнал Старших Пластунок. Мелборн. Ч. 1, стор. 16 (не пагінованих). Видає Курінь Старших Пластунок “Степові Відьми”.

Під кожним оглядом цікавий журнал. Зміст різномірний і не подібний до інших журналів. Зміст: Замисть передмови. Пісня Куреня: “Ми є “Відьми Степові”, небезпечні і страшні. Та й відзнака в нас грізна: Чорна шапка і мітла”. Цікавий вірш з нотами. Подорож відьми Олі Роман (з малюками). Лише сильний духом сміється з власних хиб. Розмова закоханих. Дивна подія. Пластова дилема. З дитячих задач у Рідній Школі (цікаві зауваги). Зустріч. Наука. З Політичного азбуківника. Мода з років 1900-1970.

Велика шкода, якщо цей журнал перестав виходити. Мав виходити 4 рази річно.

“В ДОРОГУ З ЮНАЦТВОМ” — Цей журнал почав виходити в 1959 році як кварталник. — Останнє число вийшло — “Весна” ч. 2/14, 1972, під редакцією Лариси Л. Онишкевич у Трентоні. Стор. 27.

Тут уміщені статті для виховників, матеріали на сходинах, на мандрівки, нові книжки, проєкти на виставку творчості. Оголошення. Від адміністрації. Багато ілюстрацій; між ними є про зміни пластових одностроїв і про народний стрій.

Журнал цікавий і дуже помічний для виховників.

“ТАБОРОВІ ТАЄМНИЦІ” — Видання-однострівка табору новачок “Таємниці старого лісу” 1969, Пл. Станиці Чікаго. Стор. 23 (не пагінованих), з обкладинкою. Дописи новачок (9 осіб) і малюнки (23 особи). Друковано на одній сторінці. Видання дбайливе і різномірне.

Новачки, під проводом своїх сестричок добре попрацювали, щоб видати таку однострівку, та ще в таборі.

“МОЛОДЕ ПЕРО” — Однострівка видана з нагоди 5-го Конкурсу дописів для журналу пластового юнацтва “ЮНАК” Нью-Йорк. 1971/1972. У конкурсі взяли участь 12 осіб. Ціна 1 долар, стор. 22.

Зміст: Передмова гол. Редакторки “Юнака”, Ольги Кузьмович. Темі різномірні: таборування, пригодництво, оповідання, вірші, спогади тощо.

Уміщені конкурси від 1968 року. Є ілюстрації і світлини. Наклад 150 прим. Цікавий журнал, який уміщує вияви перших кроків нашої молоді на літературному полі.

Побажано, щоб такі однострівки видавали й інші Пл. Станиці, не лише в Нью-Йорку.

“ВІСТІ СТАНИЦІ В ДЕНВЕРІ” — У 20-річчя заснування Пластового Музею в Клівленді Музей одержав гарний дарунок, — річник газетки “Вісті Станиці в Денвері” за 1971 рік.

Це 6 чисел (57-62 вкл.). Однак це не є звичайний журнал, а багатий і різnorodна хроніка життя та діяльності цієї невеликої кількості членів пластової станиці.

Долучені оригінальні програмки, оголошення, летючки різnorodних імпрез цієї дуже діяльної Пластової Станиці.

Тут є "Маланка", "Зустріч з громадянством в справі наркотиків", "Свято 22 січня", Шевченківська Академія, Веселий Пластовий Вечір (11 точок), Участь пластової молоді на фестивалі народних танків з іншими національними групами, Зустріч з громадянством на новацькому таборі в Скелистих Горах, Осінні пікніки у горах.

Деякі імпрези, влаштовані спільно з Гуртком Пластприяту.

До цього всього ще долучені дбайливо наліплені на окремих аркушах гарні кольорові світлинки до кожної імпрези. Всіх світлин є 40; виконав їх пл. сен. І. Костюк з написами та поясненнями.

Пластовий Музей радіс одержанням такої багатой документації діяльності Пластової Станиці, яка може служити зразком для інших.

"ШЛЯХОМ ОБНОВИ" — вузли дружби, Бюлетень 7-ого Куреня УПС ім. Андрія Войнаровського. Видання, присвячене обнові Українського Пластового Сеньйорату напередодні Сьомої Великої Ради УПС, Клівленд, 1971 р. Великий формат, стор. 49 з обкладинкою. Зредагував пл. сен. Микола Грушкевич. Обгортка Миколи Кавки, тираж 250.

Зміст складають такі статті: Передмова, Кодекс Войнарівців, "Виховуймо самі себе!" — стаття с. п.

Дрота, "Український Пластовий Сеньйорат у минулому, теперішньому і майбутньому" — пл. сен. Д. Попадинця, "Сьогоднішня пластова й позапластова сеньйорська дійсність" — пл. сен. О. Фединського, "Пластун сеньйор — лицем до Пласту" — пл. сен. А. Слюсарчука, "Майбутнє сеньйорату в Пласті" — пл. сен. Т. Самотулки, "Сеньйори й три виховні улади Пласту" — пл. сен. Т. Дурбака, "За фізичну обнову сеньйорів" — пл. сен. М. Грушкевича, "З тайн молодости сеньйора" — пл. сен. Р. Міхняка.

Всі статті, за винятком однієї — пл. сен. інж. Дурбака з І Куреня УПС ім. Тисовського, написали члени Куреня Войнарівців.

Багато додано думок Дрота. До журналу ще долучено три публікації "Під знаком Золотого Стремени".

Цілість робить добре враження. Статті поважного змісту і варто, щоб з ними познайомилися пл. сеньйори інших куренів. Свої зауваження вони могли б вислати до редактора д-ра М. Грушкевича, який напевно їх вмістить у черговому виданні журналу.

"ЖМУТОК" — Видання Виховно-Вишкільного Табору УПЮначок "Вовча Тропа", Іст Четгем, 1971 р." 82 стор. тексту.

Треба подивляти факт, що при зайняттях на вишкільному таборі учасниці спромоглися видати такий багатий змістом журнал з численними, відруки мальованими малюнками переважно карикатурного характеру.

Для учасниць табору буде це дуже гарна пам'ятка і приємний спогад перебутого табору.

Ми хочемо лише звернути увагу, щодо похибки, яку тут і в інших молодечих журналах часто зустрічаємо. Це відноситься до статті "Пласт на Закарпатті". Не дивлячись на дописи в різних газетах, а також на поданий точно матеріял у "Загальній Енциклопедії", ми завжди зустрічаємо ту саму неправдиву інформацію.

Перший Пласт на Карпатській Україні постав не в Ужгороді, а в

Берегові в 1921 р. Засновниками були проф. А. Дідик і проф. К. Заклинський, а не О. Вахнянин, який в тому часі був в Ужгороді.

Тоді ще не було доброго зв'язку між окремими містами. Я приїхав на Закарпатську Україну в 1923 р. і в Севлюші заснував два пл. курені, не знаючи нічого про пластові курені в Берегові й Ужгороді.

пл. сен. Л. Бачинський
керівник Пластового Музею

Повідомлення Адміністрації

ЖОВТЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ ПЛАСТОВОЇ ПРЕСИ!

● Закликаємо всіх пластунів і пластунів з нагоди жовтня — місяця пластової преси **дати підтримку нашим пластовим виданням і активно взяти участь у підготовці матеріялів для поміщення у наших пластових журналах!**

● Зокрема закликаємо всіх з нагоди жовтня — місяця пластової преси — **дати матеріяльну підтримку для наших пластових журналів: "Готуйсь", "Юнак" і "Пластовий Шлях", а саме:**

1. вирівняймо залеглі передплати за пластові журнали;
2. зорганізуймо особливу збірку на пресфонд пластових журналів;

3. влаштуймо в жовтні, в місяці пластової преси, на терені кожної пластової станиці відповідну імпрезу, щоб спопуляризувати пластові журнали та придбати додаткові фонди на ведення пластової видавничої діяльності;

4. стараймося придбати для пластових журналів нових передплатників з-поміж тих, що до Пласту не належать!

● Докажімо ділом, що ми розуміємо важливість пластових журналів у нашій пластовій діяльності і що дійсно уважаємо наші пластові журнали найкращою запорукою єдності нашого Пласту!

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”

від 1 липня до 31 серпня ц. р.

США

по \$4.00

пл. сен. Віра і Богдан Андруш-
кові, Воррен; пл. сен. Богдан Са-
цюк, Гейнесвелі; Андрій Маринюк,
Трой.

\$3.00

пл. сен. Юрій Барановський, Нью-
вінгтон.

по \$2.00

пл. сен. Андронік Копистянський,
Юніондейл; пл. сен. Ярослав Рак,
Мейпелвуд; пл. сен. Еміль Грима-
ляк, Вордентаві; пл. сен. Мирослав
Прийма, Воррен; пл. сен. Оксана
Драган, Вашингтон.

по \$1.00

пл. сен. Тарас Ванчицький, Філя-
дельфія; пл. сен. Ольга Маршалок,
Чаддс Форд; пл. сен. Ярослава Луш-
пинська, Ріго Парк; пл. сен. Яро-
слав Кривий, Воррен.

КАНАДА

\$5.00

пл. сен. Богдан Шулякевич, Мон-
треаль.

\$4.00

пл. сен. Адольф Гладилевич, Мон-
треаль.

\$2.00

ст. пл. Юрій Чучмая, Вінніпег.

\$1.00

пл. сен. Софія Залозецька, Вінні-
пег.

Від 1 липня до 31 серпня ц. р.
склали на пресфонд “Пластового
Шляху”: із США 13 датків —
\$29.00, з Канади 4 датки \$12.00,
разом 17 датків — \$41.00.

ЗАКЛИК ДО ДОБРОГО ДІЛА

До Адміністрації журналу “Юнак”
в Торонті

Дорогі Друзі!

З різних причин я не зможу взя-
ти участі у святкуваннях 60-річчя
Пласту на ЮМПЗустрічі на Вовчій
Тропі в Іст Четгем, США.

Бажаю всім учасникам, а зокре-
ма юнакам і юначкам, щасливо і
весело провести ці незабутні дні.
Хай залишаться вони в їхніх серцях
соняшним спогадом і заохотою для
дальшої конструктивної праці для
добра і розвитку Пласту.

Замість моєї участі та активної
допомоги на ЮМПЗ складаю \$50.00
на пресфонд “Юнака” та закликаю
всіх пл. сеньйорів і батьків пл. мо-
лоді для відзначення цих роковин
матеріально посилити періодичні
пл. журнали, а в першу чергу жур-
нал пл. юнацтва “Юнак”, своїми
датками на пресфонд.

С К О В !

Нью-Йорк, 27 червня 1972 р.

Пл. сен. Марта Л. Ярош

Від Адміністрації “Пл. Шляху”:
Цього листа, спрямованого до Адмі-
ністрації журналу “Юнак”, передру-
ковуємо згідно з проханням автор-
ки, що склала даток \$50.00 на прес-
фонд “Юнака”, в цьому числі “Пл.
Шляху” із закликом авторки до пл.
сеньйорів і батьків пл. молоді скла-
дати датки на пресфонд виховних
пл. журналів.

**

БЮЛЕТЕНЬ

Головної Пластової Булави

Ч. 3

Торонто, Канада

1972

НАРАДИ ПЛАСТОВИХ ПРОВОДІВ ПІД ЧАС ЮМПЗ-1972

● Під час Ювілейної Міжкрайової Пластової Зустрічі (ЮМПЗ-1972), що відбулася з нагоди 60-річчя Пласту від 19 до 27 серпня ц. р. на терені Пластової Оселі "Вовча Тропа" в Іст Четгем, стейт Нью-Йорк, США, члени ГПБулави і КПСтаршин відвідали всі підтабори та спостерігали вияви пластової постави новацтва, юнацтва і старшого пластуна. Вони проводили також розмови з окремими пластунами (-ками). Постави та виступи нашої молоді на ЮМПЗ-1972 додали всім запалу і завзяття, а у висліді цих настроїв удалося успішно провести під час зустрічі наші ділові наради.

● Круг Орлиної Ради відзначив 25-річчя своєї діяльності вогником, на якому вирішено зробити відповідні заходи, щоб побільшити членство пластового новацтва та посилити працю, зокрема на видавничому відтинку.

● Головна Булава УПС відбула нараду з членами ГПБ, на якій м. і. постановлено в найближчому часі доповнити правильник УПС і підготувати його до друку.

● На двох різних форумах продискутовано програму зайнять УСП для того членства УСП, яке не займається виховною працею. Проект першої частини нового правильника УСП роздано для перегляду та подання зауваг.

● На ширших сходах Реферату Видань при ГПБ із членами КПСтаршин подано звіт про організаційний та господарський стан Реферату. Після подрібного розгляду балансу за 1971 рік та даних про теперішню господарську ситуацію Видавництва пластових журналів вирішено прийняти пропозицію Реферату, щоб КПСтаршини звернули більшу увагу на організацію та ефективну дію референтур пластової преси при КПСтаршинах і станичних старшинах та щоб КПСтаршини і станичні старшини перебрали на себе відповідальність за стягнення заборгувань свого членства за незаплачені передплати за пластові журнали, а в міжчасі щоб КПСтаршини США і Канади дали для Видавництва пл. журналів позику в сумі \$10,000 як оборотовий капітал.

● Реферат Пластприяту при ГПБ зорганізував ряд доповідів та дискусій для привабливих на ЮМПЗ-1972 членів Пластприяту на різні виховні теми. Провід Реферату відбув наради, на яких обговорено проблему, як далі популяризувати Пласт серед громадянства.

● Члени ГПБ і голови КПСтаршин на підставі своїх спільних нарад та нарад голів ГПБ і КПСтаршин підготували проєкт підсумків відбухтх нарад, які схвалено та які подаємо до відома всього пластового членства.

ПІДСУМКИ НАРАД ПЛАСТОВИХ ПРОВІДІВ ПІД ЧАС ЮМПЗ-1972

Оце подаємо підсумки нарад представників Головної Пластової Булави з головами КПСтаршин Австралії, Канади та США, що відбулися під час Ювілейної Міжкрайової Пластової Зустрічі на "Вовчий Тропі":

1) Аналізуючи теперішній стан та перспективи Пласту на майбутнє, стверджуємо однозгідно:

а) Необхідно посилити та скріпити виховну дію на терені УПН та УПЮ згідно з основними пластовими засадами та програмами.

б) Необхідним та першочерговим завданням Пласту під сучасну пору є, узглядняючи існуючі тенденції серед УПС та УСП, включити Кадру Виховників у з'єднання пластових провідників, чітко з'ясувати їхні завдання і методи праці та забезпечити їхній вплив на проводи та виховну дію пластових організацій.

в) Всі організаційні та програмові проблеми уладів УСП та УПС не можуть суперечити реалізації обидвох повище наведених стверджень.

2) Реалізація повище названих проблем вимагає усправнення дії Головного та Крайових Пластових Провідів.

а) Новообраний Начальний Пластун повинен відіграти вирішну ролу у процесі зберігання та закріплення ідейної та організаційної єдності Пласту. Авторитет Начального Пластуна може помітно допомогти в дії Пластових Провідів, спрямованій на піднесення якості та рівня пластової дії виховних уладів та на виявлення пластової постави в житті і діяльності дійсних членів пластової організації.

б) Головна і Крайові Пластові Ради повинні активно виконувати контрольну функцію у пластовій організації не лише в господарсько-адміністративних справах, але і на відтинку послідовної реалізації всіх постанов КУПО і ПКД, спрямованих на піднесення рівня пластової дії.

в) ГПБулава зможе виконати своє завдання успішно, якщо буде тісно співпрацювати з КПСтаршинами, а рівночасно з тим матиме їхню всебічну підтримку. В тій цілі голови КПСтаршин до чергового збору КУПО з уряду, а опісля формально, повинні увійти у склад ГПБулави як рівнорядні члени в характері заступників голови ГПБулави. Вони в основному будуть запорукою, що їхні КПСтаршини виконують своєчасно всі постанови ГПБулави.

г) Ресортів члени ГПБулави мусять посилити свою працю на відтинках: виховному, видавничому, організаційному, фінансово-господарському і дослідно-планувальному та передати відповідно підготовані пропозиції дальшої дії у своїх ділянках до схвалення ГПБулави.

г) Єдність пластових організацій вимагає, щоб у всіх засадничих постановах була однозгідність всіх КПСтаршин. У виїмкових випадках деякі постанови можуть бути прийняті між зборами КУПО за згодою ГПБулави і КПСтаршин Австралії, США і Канади.

3) Підготовка до наступних Зборів КУПО:

а) Наступні Збори КУПО мають відбутися в Чикаго або в Дітройті в другій половині 1973 р.

б) Організаційна Комісія чергових Зборів КУПО повинна бути створена в даній місцевості до кінця 1972 р. на основі рекомендації КПС США, але за підготовку цих Зборів КУПО відповідають ГПБулава і голови КПСтаршин. Тому Організаційна Комісія наступних Зборів КУПО підлягає ГПБулаві.

в) ГПРада покличе до кінця 1972 р. Номінаційну Комісію, доручаючи їй підготувати проєкт персонального складу майбутньої ГПБулави, по можності з осіб з терену Канади, включаючи у склад ГПВ якнайбільше молодших віком членів УПС і УСП, готових вести пластову організацію, як подано в точці 1) сьогоднішніх підсумків. У склад Номінаційної Комісії входять з уряду голови всіх КПСтаршин.

г) Треба зробити всі заходи, щоб складові організації КУПО були фізично заступлені своїми делегатами на наступних Зборах КУПО.

г) Наступні Збори КУПО мусять внести поправки до статуту КУПО чи постанов останніх Зборів КУПО, які не дозволяють розвивати діяльності пластових організацій, як це з'ясовано в точці 1) сьогоднішніх підсумків.

д) Каденція Головного Пластового Проводу, в склад якого мають увійти голови всіх КПСтаршин, повинна бути продовжена до 5 років.

е) До наступних Зборів КУПО треба виготовити докладний проєкт для фінансування відбуття Зборів та наміченої дії Пласту на час майбутньої каденції.

4) Існуюча Кадра Виховників повинна бути поширена членами-пластунами, які виконують провідні функції у веденні організації, та відповідно оформлена в новому правильнику і статуті КУПО, як з'єднання пластових провідників.

5) Посилення зв'язку з ГПБулавою і КПСтаршинами вимагає конференцій з присутністю голов КПСтаршин. Такі конференції повинні відбуватися принаймні 2 роки після Зборів КУПО і 1 рік перед черговими Зборами КУПО.

6) Оформлення ступеня гетьманського пластуна-скоба і гетьманської пластунки-вірлиці вимагає перегляду та ревізії всіх проб УПЮ для досягнення вищої якості та ступенування.

7) Повищі постанови прийнято з наміром, щоб провести в життя рекомендації Пластового Конгресу Другого, а зокрема рекомендацію ч. 1-02 про дефініцію Пласту, яка звучить: "Пласт — це організація української молоді для патріотичного всебічного самовиховання, а пласто-

ві сеньйори згуртовані в Пласті з метою допомагати пластовій молоді”.

Схвалено на “Вовчий Тропі”, 25 серпня 1972 р.

пл. сен. дов. Василь Палієнко, ЛЧ

голова ГПБулави

пл. сен. кер. Микола Плавюк, ЛЧ

заступник голови ГПБулави

пл. сен. кер. Ігор Гриневич, Бурл.

голова КПС в Австралії

пл. сен. дов. Роман Вжесневський, КВ

голова КПС в Канаді

пл. сен. дов. Павло Дорожинський, ЛЧ

голова КПС у США

Повищді підсумки прийняли до відома:

пл. сен. кер. Юрій Старосольський, ЛЧ

Начальний Пластун

пл. сен. кер. Ольга Кузьмович, Гр.

голова ГПРади

60-РІЧЧЯ ПЛАСТУ

Згідно з резолюціями 5-тих Зборів КУПО ми гідно відсвяткували ювілей 60-річчя Пласту Крайовими Пластовими Зустрічами, кладучи великий натиск на єдність пластової організації у цілій діаспорі.

Наші досягнення були зокрема помітні у присутності делегатів ГПБ та Крайових Пластових Організацій на всіх ювілейних зустрічах. Тим ми дали доказ нашої дружби та уваги до всіх наших пластових подруг і друзів, розсіяних по всіх континентах.

Усім організаторам та проводам ювілейних зустрічей складаємо подяку та признання за добре виконану працю і сподіваємося, що на здобутому досвіді будуть учитися інші, щоб 65-річчя Пласту випало ще краще.

Видатки ГПБулави у зв'язку з ювілейними святкуваннями в по-одиноких країнах були такі:

1) ЮПЗ в Австралії	\$1,039.00
2) ЮПЗ в Аргентині	787.40
3) ЮПЗ у Великобританії	230.00
4) ЮМПЗ у США:	
а) делегація з Аргентини	1,128.22
б) делегація з Австралії	2,000.00
в) делегація з Великобританії	400.00
Разом видано	\$5,584.62

Дотепер на фонд Ювілейних Зустрічів, на покриття вище наведених видатків ГПБулави, вплинуло тільки \$1,900.00. Тож просимо всіх, хто ще цього досі не зробив, своїми датками на “фонд ЮМПЗ-1972” допомогти ГПБулаві покрити наші видатки. Не уважасмо доцільним переконувати тут про вагу акції єдності Пласту у наших обставинах. Датки слід поси-лати (із зазначенням “на фонд ЮМПЗ-1972”) на адресу канцелярії ГПБ в Торонті: **Plast — НРВ, 2445-A Bloor St. West, Toronto 21, Ont., Canada.**

**Головна Пластова Булава
Торонто, Канада**

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Пластова преса	1
----------------------	---

МИ І НАШ НАРОД

Волинянка: Проблеми літературної критики в сучасній Україні	4
---	---

“ПЛЕКАЙТЕ МОВУ...”

Від Редакції	12
А. Івахнюк: До мовного питання	13
ЛО: Відповідь на статтю “До мовного питання”	15
Канадський Вовк: Мова про мову	18

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

В. Ісайв: Виховні напрямні і подвійне довкілля	19
О. Грималюк: Проблема адолесценції з етнопсихологічного погляду	27

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

М. Плав'юк: Місце Пласту в українській спільноті	34
Д. Попадинець: Пластова ощадність	43

КУТОК ПЛАСТПРИЯТУ

А. Коморовський: Опікун пластової частини	46
---	----

ТРИБУНА МОЛОДИХ

Р. Дикун: Що це є старший пластун?	51
--	----

ДИСКУСИЙНИЙ ФОРУМ

Т. Данилів: Хай Пласт стоїть осторонь!	53
М. Мохнатий: Ще до “зауваг матері пластунів”	56
А. Цибульський: У “Лісовій Школі”	57

З МОЛОДЕЧОЇ ПРЕСИ

Л. М.-Л.: Духові контакти	59
---------------------------------	----

ОГЛЯД ПЛАСТОВИХ ВИДАНЬ	61
------------------------------	----

ПОВІДЕМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ	63
----------------------------------	----

ПОВІДОМЛЕННЯ

Починаючи від цього числа “Пластового Шляху”, Бюлетень Головної Пластової Булави буде появлятися як додаток до “Пл. Шляху”. Оце друкуємо “Бюлетень ГПБ” ч. 3. Два перші числа “Бюлетеня ГПБ” появилися як окремі видання в 1971 р.

Канцелярія ГПБ
Торонто, Канада

Ціна цього числа: 1.50 дол.

ГОТУЙСЬ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата від 1 січня 1972 р.: Канада і США: \$3.00. Хто платить одночасно за 2 роки (1972 і 1973), тоді \$5.50 річно, разом за два роки — \$11.00.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Miss T. Horochowych, 2199 Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

HOTUYS MAGAZINE, 2445-A Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada.

ЮНАК

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в Канаді і США від 1 січня 1972 р.: \$7.50. Хто платить одночасно за 2 роки (1972 - 1973), тоді \$7.00 річно, разом за два роки — \$14.00.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mrs. Olha Kuzmowych, 221 Fire Island Ave., Babylon, N. Y. 11702, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

YUNAK MAGAZINE, 2445-A Bloor Street, West, Toronto 21, Ontario, Canada

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Появляється квартално. Річна передплата в Канаді і США: \$6.00. Хто платить одночасно за 2 роки (1972 - 1973), тоді \$5.50 річно, разом за 2 роки — \$11.00.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mr. L. Onyshkevych, 9 Dogwood Drive, Trenton, N. J. 08638, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

PLASTOVY SHLIAKH, 2445-A Bloor Street West, Toronto 21, Ontario, Canada